

HRVATSKO
KATOLIČKO
SVEUČILIŠTE
Z A G R E B
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
Z A G R A B I A

Znanstveno-stručni skup
**Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini:
povijesni i suvremeni procesi**

Zagreb – Subotica
9. 10. 2019. – 13. 10. 2019.

Organizator skupa:

Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 242, Zagreb, Hrvatska

Programski odbor skupa:

doc. dr. sc. Mario Bara, predsjednik
prof. dr. sc. Gordan Črpić, član
izv. prof. dr. sc. Tomislav Anić, član
izv. prof. dr. sc. Hrvoje Kekez, član
izv. prof. dr. sc. Roko Mišetić, član
izv. prof. dr. sc. Nenad Pokos, član
izv. prof. dr. sc. Luka Šešo, član

Organizacijski odbor skupa:

doc. dr. sc. Filip Galović, predsjednik
doc. dr. sc. Ivan Balabanić, član
dr. sc. Ivana Brstilo Lovrić, član
dr. sc. Lucija Mihaljević, član
Karla Žagi, mag. soc., član

Znanstveno-stručni skup podupiru:

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Znanstveno-stručni skup

Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini: povijesni i suvremeni procesi

Zagreb – Subotica
9. 10. 2019. – 13. 10. 2019.

Znanstveno-stručni skup

Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini: povijesni i suvremeni procesi

Zagreb, 9. listopada 2019.

Hrvatsko katoličko sveučilište – dvorana „Blaženi Alojzije kard. Stepinac“

Uvodni dio

9:30 – 10:00	Registracija sudionika
10:00 – 10:30	Pozdravni govori
10:30	Otvaranje radnoga dijela skupa

PRVI DIO SKUPA

Demografske promjene, manjinska prava i kulturna djelatnost

(Moderator: izv. prof. dr. sc. Luka Šešo)

10:30 – 10:45	dr. sc. Dražen Živić: Demografska bilanca Hrvata u Vojvodini (2002. – 2017.)
10:45 – 11:00	dr. sc. Milan Bošnjak: Rad i djelovanje međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina, s posebnim naglaskom na Međuvladin mješoviti odbor za zaštitu nacionalnih manjina između Republike Hrvatske i Republike Srbije
11:00 – 11:15	Darko Baštovanović, mag. polit.: Bilateralni okvir zaštite hrvatske nacionalne manjine u Srbiji u procesu EU integracija Srbije
11:15 – 11:30	Tomislav Žigmanov, prof.: Prvih deset godina Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – osnovne činjenice
11:30 – 11:45	Katarina Čeliković, prof.: Kulturna scena Hrvata u Vojvodini i izazovi njezine održivosti
11:45 – 12:00	Predah

Nacionalni i kulturni identitet Hrvata u Vojvodini

(Moderator: doc. dr. sc. Mario Bara)

- 12:00 – 12:15 dr. sc. Jasminka Dulić: **Nacionalni identitet Hrvata u Vojvodini**
- 12:15 – 12:30 doc. dr. sc. Krešimir Bušić: **Sociokulturni identitet Hrvata u Vojvodini s posebnim osvrtom na povijesno-religijsku sastavnicu**
- 12:30 – 12:45 Vladimir Nimčević, mag. hist.: **List „Neven“ u procesu afirmacije hrvatskog nacionalnog identiteta kod bunjevačko-šokačkih Hrvata (1918. – 1941.)**

Sastavnice identiteta Hrvata u Vojvodini

(Moderator: dr. sc. Lucija Mihaljević)

- 12:45 – 13:00 izv. prof. dr. sc. Marijeta Rajković Iveta: **Hrvati u Vojvodini između granica, identiteta i državljanstva**
- 13:15 – 13:30 prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić: **Riječi kao čuvari identiteta**
- 13:30 – 13:45 doc. dr. sc. Filip Galović: **Pogled na govor Monoštora i njegov leksik**

Osobe, mjesta i simboli

(Moderator: doc. dr. sc. Mario Bara)

- 13:45 – 14:00 doc. dr. sc. Jadranka Kraljević: **Veliki bunjevački sin: akademik Gaja Alaga, poznati svjetski teorijski fizičar**
- 14:00 – 14:15 Mislav Matišić, mag. hist. et mag. educ. geogr. et hist.: **Pokušaji odcjepljenja Petrovaradina od Novog Sada 1935. i 1940. godine**
- 14:15 – 14:30 Ivana Andrić Penava, prof. pov.: **Crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima – simbol stradanja i opstojanja vojvođanskih Hrvata**
- 14:30 – 15:00 Rasprava i zaključci
- 15:00 Objed

Znanstveno-stručni skup

Etnokulturni identitet Hrvata u Vojvodini: povijesni i suvremeni procesi

Subotica, 11. listopada 2019.
Pastoralni centar Augustinianum

DRUGI DIO SKUPA

14:00 Pozdravni govori

Političke i vojne elite

(Moderator: izv. prof. dr. sc. Tomislav Anić)

- 14:15 – 14:30 dr. sc. Robert Skenderović: **Plemićka porodica Sučića na čelu subotičkih bunjevačkih Hrvata – Dalmatinaca u 18. stoljeću**
- 14:30 – 14:45 doc. dr. sc. Marko Šarić: **Vojničko plemstvo bunjevačkog podrijetla u Potisko-pomoriškoj vojnoj granici i Karlovačkom generalatu u prvoj polovini XVIII. stoljeća: komparativnohistorijski aspekti**
- 14:45 – 15:00 Stevan Mačković, prof. pov.: **Hrvati Bunjevci u javnim službama u Subotici (1918. – 1941.)**

Crkveno-kulturna povijest

(Moderator: izv. prof. dr. sc. Tomislav Anić)

- 15:00 – 15:15 Dražen Skenderović, mag. theol.: **Lajčo Budanović i njegova skrb za novouspostavljenu Bačku apostolsku administraturu (1923. – 1941.)**
- 15:15 – 15:30 mr. sc. Ivan Armanda: **Biskup Lajčo Budanović i hrvatski ogranak Družbe sestara Naše Gospe**
- 15:30 – 15:45 Predah

Kulture sjećanja i zaborava

(Moderator: doc. dr. sc. Filip Galović)

- 15: 45 – 16:00 prof. dr. sc. Milana Černelić: **Kontinuitet i revitalizacija godišnjih običaja kao marker etnokulturnog identiteta hrvatske zajednice Bunjevaca u Vojvodini**
- 16:00 – 16:15 dr. sc. Slaven Bačić: **15 godina „Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca“**
- 16:15 – 16:30 prof. dr. sc. Vladimir Čavrak: **Kultura zaborava i Hrvati iz Pokuplja i Turopolja u Banatu**
- 16:30 – 16:45 dr. sc. Mijo Lončarić: **Raznolikost hrvatskih narodnih govora u Vojvodini i njihovo geolingvističko istraživanje**
- 16: 45 – 17:00 doc. dr. sc. Mario Bara: **Socijalna dimenzija sjećanja i zaborava na primjeru etnonima Hrvat u Vojvodini**
- 17:00 – 17:30 Rasprava i zaključci

sažetci izlaganja

dr. sc. Dražen Živić, znanstveni savjetnik u trajnome zvanju, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar, Vukovar

Demografska bilanca Hrvata u Vojvodini (2002. – 2017.)

Od popisa stanovništva 1961. do posljednjega, 2011. godine, ukupan broj osoba koje su se u popisima izjasnile Hrvatima u Vojvodini smanjen je sa 145.341 na 47.033 stanovnika ili za 67,6%, pri čemu je stopa prosječne relativne godišnje promjene iznosila zamjetnih -2,04%. To znači da je ukupna depopulacija već pola stoljeća dominantan i kontinuiran dinamički demografski proces unutar hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini što ima brojne, ne samo demografske implikacije na njezin status, položaj i razvoj. Na pojavu i osobito jačanje ukupne depopulacije hrvatskoga stanovništva u Vojvodini utjecali su brojni demografski i nedemografski čimbenici, među kojima na poseban način dugogodišnji negativni trendovi u bioreprodukciji kao i u mehničkom kretanju, uz ubrzani proces demografskoga starenja, tj. izrazito jaku neravnotežu u strukturi hrvatskoga stanovništva prema dobi i spolu. S obzirom na predvidivi nastavak pada broja Hrvata u Vojvodini i nakon posljednjega popisa stanovništva, predmet znanstvene analize u ovome je radu demografska bilanca hrvatske populacije u razdoblju od 2002. do 2017. godine. Svrha je istraživanja na temelju analize javno dostupnih podataka popisne i vitalne statistike utvrditi razinu prirodnoga pada te procijeniti i opisati veličinu i strukturu demografske bilance kao jednoga od indikatora sve nepovoljnijega demografskoga stanja u kojemu se nalaze Hrvati u Vojvodini. Ujedno, želimo ukazati na izrazito nepovoljan dobnospolni sastav kao dominantnu odrednicu opadajuće bioreprodukcije hrvatskoga stanovništva te objasniti kauzalni odnos na relaciji: demografsko starenje – prirodni pad stanovništva – negativna demografska bilanca (ukupna depopulacija) kao preduvjeta realne ocjene demografske održivosti hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. U radu će uz dostupnu statističko-demografsku dokumentaciju biti konzultirana objavljena znanstvena literatura, naročito izrađene projekcije budućih etnodemografskih promjena u Vojvodini, kao važnoga okvira za bolje razumijevanje aktualnih, ali i budućih trendova u dinamici i strukturama tamošnje hrvatske manjinske zajednice.

Ključne riječi: Hrvati u Vojvodini, depopulacija, demografsko starenje, demografska održivost

dr. sc. Milan Bošnjak, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Zagreb

Rad i djelovanje međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina, s posebnim naglaskom na Međuvladin mješoviti odbor za zaštitu nacionalnih manjina između Republike Hrvatske i Republike Srbije

U radu će se opisati i analizirati rad i djelovanje te doprinos međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina u unaprjeđenju manjinskih prava i poboljšanju manjinskoga statusa, pri čemu će poseban naglasak biti stavljen na Međuvladin mješoviti odbor za zaštitu nacionalnih manjina između Republike Hrvatske i Republike Srbije, osnovan radi praćenja provedbe Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Republici Srbiji i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj, potpisanoga 2004. u Beogradu i ratificiranoga 2005. u obje države. Uz ovaj, Republika Hrvatska ima još tri međuvladina mješovita odbora: s Crnom Gorom, Mađarskom i Republikom Sjevernom Makedonijom, a treba istaknuti da su 2018. godini održane sjednice sva četiri međuvladina mješovita odbora. U radu međuvladinih mješovitih odbora sudjeluju članovi koje imenuju vlade dviju država, u slučaju Međuvladinog mješovitog odbora između Republike Hrvatske i Republike Srbije to su predstavnici hrvatske nacionalne manjine iz Republike Srbije i srpske nacionalne manjine iz Republike Hrvatske te predstavnici tijela državne uprave Republike Hrvatske i Republike Srbije koja su nadležna za područja od posebnog interesa za pripadnike nacionalnih manjina. Sjednice međuvladinih mješovitih odbora održavaju se naizmjenično u dvjema državama, dosad je održano osam sjednica ovoga Međuvladinog mješovitog odbora, prva sjednica održana je 2005. u Beogradu, osma 2019. u Zagrebu i Pakracu, a nakon održanih sjednica potpisuju se zapisnici u kojima se vladama obje države daju preporuke za poduzimanje konkretnih aktivnosti kojima će se poboljšati položaj i status te povećati razina ostvarenosti prava nacionalnih manjina.

Ključne riječi: Hrvatska nacionalna manjina, zaštita prava nacionalnih manjina, bilateralni ugovori, Hrvati u Srbiji

Darko Baštovanović, mag. polit., Hrvatsko nacionalno vijeće, Subotica

Bilateralni okvir zaštite hrvatske nacionalne manjine u Srbiji u procesu EU integracija Srbije

Hrvatska nacionalna manjina u Republici Srbiji predstavlja novu nacionalnu manjinu koja svoje institucije i kapacitete gradi tek nešto više od desetljeća. Na položaj Hrvata u Srbiji utječu različiti faktori, povijesne, demografske, pravne i političke prirode. Za pretpostaviti bi bilo da je položaj Hrvata u Srbiji uređen spram europskih standarda zaštite manjinskih skupina, koji je zasnovan na integrativnim osnovama i liberalnom poimanju multikulturalizma. Srbija u stvarnosti provodi politiku getoizacije i asimilacije, posebice nad novim manjinama kakva je hrvatska. Bilateralni sporazumi predstavljaju jedan od efikasnijih mehanizama matičnih država za zaštitu svojih sunarodnjaka u susjednim državama, i mogu biti snažan instrument za bolju integraciju manjina u društvene i političke sustave u državama u kojima žive.

Ključne riječi: Hrvati, Hrvatska, Srbija, bilateralni sporazumi, nacionalne manjine, EU integracije, politički sustavi, europski standardi

Tomislav Žigmanov, prof., Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

Prvih deset godina *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – osnovne činjenice

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata počeo je 2009. godine u Subotici izdavati *Godišnjak za znanstvena istraživanja* s ciljem programskoga okupljanja znanstvene elite, zatim njihovoga uključivanja u planski pristup novim istraživanjima povijesti i sadašnjosti Hrvata u Vojvodini te sustavnoj javnoj prezentaciji njihovih rezultata. Kao znanstvena periodična publikacija prva je takva u povijesti časopisne produkcije Hrvata u Vojvodini. U *Godišnjaku* se objavljuju isključivo znanstveni i stručni radovi koji za glavnu temu imaju neki aspekt društvenoga života Hrvata u Vojvodini, i to bilo u povijesti, bilo u sadašnjosti. Drugim riječima, u *Godišnjaku* se objavljuju radovi od značaja za nacionalni identitet vojvođanskih Hrvata iz sljedećih društvenih i humanističkih znanosti: povijest, kulturologija, etnologija, sociologija, psihologija, politologija, demografija, filologija, muzikologija i sl., te njihovim pojedinim konkretnim izvedenicama, kao što su povijest književnosti, povijest umjetnosti, sociologija manjina, etnologija svakodnevnoga života, dijalektologija, suvremene jezične prakse, etnomuzikologija... U radu se detaljnije prikazuju i analitički razlažu ostvarena postignuća u prvih deset brojeva *Godišnjaka*.

Ključne riječi: Hrvati, Vojvodina, kultura, *Godišnjak*, znanstvena istraživanja

Katarina Čeliković, prof., Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

Kulturna scena Hrvata u Vojvodini i izazovi njezine održivosti

Najvidljiviji i najmasovniji segment hrvatske kulturne scene u Vojvodini predstavlja pedesetak hrvatskih mjesnih udruga kulture, od kojih je više od polovice nastalo u posljednjih dvadeset godina, u vrijeme demokratskih promjena u državi i političkom sustavu. Udruge se međusobno razlikuju po svojoj kadrovskoj i institucionalnoj razvijenosti. Sve one čuvaju svoje tradicijsko nasljeđe, napose u ruralnim sredinama, dok u gradskim sredinama udruge pokazuju djelovanje u izdavaštvu, a to uključuje i predstavljanje knjiga, tribine, susrete pisaca i sl.

Drugi segment kulture Hrvata u Vojvodini realizira Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, prva profesionalna ustanova u kulturi vojvođanskih Hrvata, osnovana 2008. godine, radi očuvanja, unaprjeđenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Spomenuta dva segmenta ukazuju na manjinsku kulturu Hrvata kao onu koja u sebi sadrži neunifikativni program, od amaterizma do znanosti, što onda rađa lepezu raznovrsnih kulturnih proizvoda, od tradicijske kulture do znanstvenih projekata i takozvane „visoke“ kulture (primjerice, koncerti, kazališne predstave i sl.). Tijekom godine kulturni prostor Hrvata u Vojvodini bilježi veliku produkciju priredaba, oko četiri stotine, ali je on i dalje relativno slabo razvijen, a kulturne prakse često pokazuju veliku zastupljenost folklorno-tradicijskih sadržaja u programima udruga.

U ovom će radu biti predstavljena kulturna strategija i kulturna scena Hrvata u Vojvodini, ali i izazovi s kojima se suočavaju, a sastoje se u sljedećim odrednicama: nedostatak kadrovskeg potencijala, slabi institucionalni resursi, slabatehnička opremljenost, nedostatak financijskih sredstava, relativno (ne)stabilno političko okruženje, medijska nevidljivost, slaba suradnja s civilnim sektorom.

Zavod čini značajne korake u komunikaciji s udrugama na skeniranju stanja i potreba, na podizanju kadrovskih kapaciteta i međusobnom poznavanju programskih aktivnosti, ali i na produkciji vlastitih kulturnih proizvoda.

Ključne riječi: Hrvati – Vojvodina, kulturna scena, udruge kulture, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, kulturni prostor, kulturne prakse

Nacionalni identitet Hrvata u Vojvodini

Nacionalni je identitet postao relevantno pitanje u objašnjenju različitih društvenih, političkih i kulturalnih procesa, ne samo u većinskoj naciji, nego i nacionalno-manjinskim zajednicama koje žive unutar pojedine države. U ovom smo radu istraživali određene aspekte nacionalnog identiteta Hrvata u Srbiji koji žive na teritoriji Pokrajine Vojvodine. Pristupili smo istraživanju nacionalnog identiteta na mikrosocijalnopsihološkoj razini jer se na temelju uvida u njegovu strukturiranost može utvrditi i strukturiranost na makrorazini, a koja u biti karakterizira hrvatski nacionalni kolektivitet u Vojvodini. *Pripadnost* hrvatskom narodu istražili smo na temelju deklarirane nacionalne pripadnosti i stavovskim konstruktom kojim se mjeri strukturiranost nacionalne identifikacije. *Osjećaj* vezan za nacionalnu skupinu mjerili smo na temelju stavovskog konstrukta nazvanog etnocentrizam. *Mišljenje* pojedinca o svojoj nacionalnoj skupini mjerili smo na temelju stavovskog konstrukta koji ukazuje na davanje potpore hrvatskim nacionalno-manjinskim pravima i stavovskog konstrukta koji ukazuje na političko povjerenje u hrvatske institucije i organizacije.

Istraživanje je izvršeno na prigodnom uzorku punoljetnih ispitanika hrvatske nacionalnosti u Vojvodini u Novom Sadu, Somboru, Sonti, Subotici, Surčinu, Šidu (N=189). Ispitanici su samostalno ispunjavali upitnik pošto bi im ih anketari uručili sa zamolbom da sudjeluju u ovom istraživanju.

Deskriptivna i multivarijatna obrada podataka izvršena je u SPSS programu. Multivarijatnu anaizu podataka vršili smo na temelju latentnih dimenzija i faktorskih bodova.

Na temelju provedenih analiza podataka utvrdili smo: (1) da ne postoji velika sukladnost između hrvatskog nacionalnog deklarativnog samoizjašnjavanja i internalizirane hrvatske nacionalne svijesti; (2) da se u pozadini hrvatskog nacionalnog identiteta tek u manjoj mjeri nalazi simptom etnocentrizma, a što znači da sam nacionalni identitet kod Hrvata u Vojvodini ne sadrži u sebi značajni potencijalni nacionalistički sindrom i (3) da prostor hrvatskih nacionalno-manjinskih prava ne predstavlja jedan unutarne koherentni i homogeni sustav nego je podijeljen u dvije skupine: a) obrazovni i b) politički prostor.

Ključne riječi: nacionalna svijest, etnocentrizam, političko povjerenje, nacionalno-manjinska prava

doc. dr. sc. Krešimir Bušić, Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Sociokulturni identitet Hrvata u Vojvodini s posebnim osvrtom na povijesno-religijsku sastavnicu

Autor u radu na temelju dostupne izvorne građe i znanstveno-stručne literature iznosi slojeviti interdisciplinarni pogled o razvoju sociokulturnog identiteta kod vojvođanskih bačkih Hrvata Bunjevaca i Šokaca tijekom prošlosti. Posebice skreće pozornost da između suvremenih promišljanja kulture „sjećanja“ i kulture „zaborava“ treba uočiti kao važnu identitetsko-religijsku sastavnicu. Jer, Rimokatolička Crkva već stoljećima etničkim hrvatskim zajednicama Bunjencima i Šokcima daje važan izvor očuvanja hrvatskog nacionalnog i kulturnoga identiteta te vojvođanskim Hrvatima na taj način osigurava/la opstojnost na stoljetnim ognjištima.

Ključne riječi: Kultura, povijest, migracije, identitet, religija, Rimokatolička Crkva, Bačka, Srijem, Vojvodina

Vladimir Nimčević, mag. hist., Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

List „Neven“ u procesu afirmacije hrvatskog nacionalnog identiteta kod bunjevačko-šokačkih Hrvata (1918. – 1941.)

Neven je najznačajniji list bunjevačko-šokačkih Hrvata. Pokrenut je u Baji početkom 1884. godine inicijativom Mije Mandića, jednog od učenika velikog hrvatskog preporoditelja u Bačkoj Ivana Antunovića. Izlazio je do 1914. bez prestanka donoseći, osim dnevno-političkih vijesti, brojne priloge iz povijesti i kulture bunjevačko-šokačkih Hrvata. Ugašen je nakon što je redakcija lista pozvana u vojsku. Obnovljen je krajem Prvog svjetskog rata, 17. studenog 1918., inicijativom Narodnog odbora Bunjevaca i Srba u Subotici.

Početkom međuratnog razdoblja *Neven* je bio zajedničko glasilo bunjevačkih Hrvata i Srba u Subotici. Kao takav donosio je priloge i iz srpske povijesti i kulture te pokrивao i događaje sa srpske kulturne scene (Dan Sv. Save). Najznačajniji *Nevenovi* srpski suradnici u ovom razdoblju jesu pravoslavni svećenik Marko Protić i učitelj Toša Iskruljev. Međutim, uslijed zaoštavanja bunjevačko-srpskih odnosa u drugoj polovici 1920., Srbi napuštaju redakciju i kao posljedica toga *Neven* postaje u pravom smislu riječi list bačkih Hrvata.

Tijekom 1921. *Neven* je nosio podnaslov „organ Bunjevačko-šokačke stranke“, tijekom 1922. „list bunjevačkih Hrvata“, a nakon fuzije Bunjevačko-šokačke stranke s Hrvatskom seljačkom strankom 1926. „glasilo Hrvatske seljačke stranke za Vojvodinu i Srijem“. Izlazio je do 1931. donoseći vijesti s hrvatske kulturne scene u Subotici, Somboru, Beregu, Monoštoru i drugim mjestima u Vojvodini. Objavio je brojne priloge iz povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata, ali i iz nacionalne hrvatske povijesti (Zrinsko-frankopanska urota). Ugašen je uslijed financijskih teškoća. Ponovno je pokrenut 1935. inicijativom Jose Šokčića koji ga je uređivao do 1940., ali s drukčijom koncepcijom.

U ovom radu ispituje se uloga lista bunjevačko-šokačkih Hrvata *Neven* u procesu afirmacije nacionalnog identiteta u međuratnom razdoblju. U okvir istraživanja ulaze fondovi Gradske knjižnice Subotica, Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* u Subotici i Narodne knjižnice u Beogradu.

Ključne riječi: *Neven*, bunjevačko-šokački Hrvati, hrvatsko-srpski odnosi, nacionalni identitet

izv. prof. dr. sc. Marijeta Rajković Iveta, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Hrvati u Vojvodini između granica, identiteta i državljanstva

Na temelju etnološkog i kulturnoantropološkog terenskog istraživanja, kvalitativnim intervjuima s Hrvatima u Vojvodini, u izlaganju se prikazuju njihove životne priče. Fokus je na istraživanju utjecaja promjena državnih granica na stvaranje simboličkih i vremenskih granica od 1980-ih do danas: život u SFR Jugoslaviji, raspad Jugoslavije, postajanje nacionalnom manjinom, ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Promjene političkih granica utjecale su na obiteljski život, školovanje, prekid prometnih povezanosti, višestruke drugosti itd. Prikazuje se utjecaj političkog, društvenog i gospodarskog konteksta na transformacije identiteta (lokalnog, etničkog, nacionalnog), identitetske mimikrije, nastajanje višestrukog i hibridnog identiteta, komunikacije i interakcije sa zajednicama u okruženju te odnos prema matičnoj državi, Republici Hrvatskoj. Posebna pažnja daje se odabiru i (ne)mogućnostima dobivanja državljanstva što rezultira da članovi kulturološki „hrvatskih“ obitelji imaju različita državljanstva (Mađarsko, Srpsko, Hrvatsko) koja se traže zbog različitih benefita država članica Europske unije, posebice iseljavanja iz Republike Srbije.

U izlaganju se koriste teorijska saznanja iz studija identiteta, migracijskih studija, studija granica.

Ključne riječi: Hrvati u Vojvodini, identitet, studije granica, državljanstvo

prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić, redovita profesorica u trajnome zvanju, Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek

Riječi kao čuvari identiteta

Hrvati izvan Domovine svoj identitet čuvaju i njeguju na različite načine: kroz folklor, tradicijske običaje, vjeru i vjerske običaje, skupovima, udrugama, zavodima, hrvatskim školama, časopisima. No, najveći je čuvar identiteta svakoga naroda jezik. Hrvati u Vojvodini njeguju svoj zavičajni idiom odnosno hrvatske dijalekte, staroštokavski šćakavski ikavski slavonski dijalekt (šokački govori) i novoštokavski ikavski dijalekt (bunjevački govori), ali i hrvatski standardni jezik. Skrb za hrvatski jezični izričaj ogleda se u nakladništvu, tiskaju se knjige o hrvatskim piscima iz Vojvodine, o govorima u Vojvodini i sl.

U izlaganju se ukratko govori o hrvatskim dijalektima u Vojvodini i njihovim jezičnim osobinama, ali i o očuvanju hrvatskih narodnih govora u Vojvodini. Kako je jezik temeljem svakoga identiteta, Hrvati u Vojvodini pokazuju posebnu pozornost njegovanju i čuvanju hrvatskoga jezika. Mnogi od njih objelodanjuju na hrvatskom standardu, a hrvatski dijalekti u Vojvodini i njihovo očuvanje govore o snažnoj svijesti o pripadnosti hrvatskom narodu izvan Domovine. Njegovanje i skrb oko dijalekata izražena je objelodanjivanjem rječnika, često i amaterskih, ali neobično vrijednih za spoznaju o hrvatskim narodnim govorima izvan Domovine. Rječnici, osobito oni amaterski, koji su nastali željom za očuvanje svoje baštine, otkrivaju značenjska polja oko kojih se odvija život vojvođanskih Hrvata: život uz velike rijeke, vjerski običaji, narodno ruho, tradicijska jela i pića, svakodnevicu, floru i faunu vojvođanskih prostora. Čuvanjem svake riječi čuva se dio povijesti hrvatskoga naroda u Vojvodini, veza s ostalim narodima na tom području u prošlosti i sadašnjosti, svakodnevni narodni život i običaji.

Ključne riječi: Hrvati u Vojvodini, leksik, dijalekt, identitet

doc. dr. sc. Filip Galović, Odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Pogled na govor Monoštora i njegov leksik

Mjesni govori kojima govore Hrvati u Vojvodini s jedne strane pripadaju nenovoštokavskom arhaičnomu šćakavskomu dijalektu, tj. slavonskomu dijalektu (šokački), a s druge strane novoštokavskomu ikavskomu dijalektu, tj. zapadnomu dijalektu (bunjevački). Slavonskomu se dijalektu priključuje skupina od osam govora u zapadnome dijelu Bačke (Santovo, Bereg, Monoštor, Sonta, Bač, Vajska, Bođani i Plavna). U radu se usmjeruje na govor mjesta Monoštora, odnosno izdvajaju se njegove temeljne jezične značajke te se ukazuje na bogatstvo i raznolikost njegova leksika.

Ključne riječi: govor Monoštora, zapadnobački govori, slavonski dijalekt, Hrvati u Vojvodini

doc. dr. sc. Jadranka Kraljević, Odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Veliki bunjevački sin: akademik Gaja Alaga, poznati svjetski teorijski fizičar

Gaja Alaga, akademik i redoviti profesor Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta u Zagrebu, svjetski poznati teorijski fizičar u području strukture atomskih jezgara, rođen je u Lemešu (danas Svetozar Miletić) pokraj Sombora u uglednoj bunjevačkoj plemićkoj obitelji, prema predaji porijeklom iz Dalmacije. U uvodnome dijelu prikazuje se obrazovanje, usavršavanje i značaj Gaje Alage u znanosti i visokome obrazovanju. Obnašao je mnoge visoke dužnosti, a od 1968. član je Akademije znanosti i umjetnosti. Boravio je u mnogim inozemnim sveučilištima. Tijekom boravka na Institutu za teorijsku fiziku *Niels Bohr* u Kopenhagenu zajedno je s fizičarima A. Bohrom i B. R. Mattelsonom otkrio izborna pravila za beta i gama prijelaze u slučaju jake deformacije čestičnih orbitala. Ta se pravila danas u znanstvenoj literaturi navode kao *Alagina izvorna pravila* (Alaga rules). To je otkriće jedno od temeljnih u razvoju kolektivnoga modela strukture atomske jezgre, za koje su 1975. Bohr i Mattelson dobili Nobelovu nagradu za fiziku. Alaga je dao izniman doprinos razvoju nuklearne fizike u Zagrebu. Zajedno s mlađim suradnicima razvio je model grozdaste strukture jezgre. U drugome dijelu izlaganja opisan je lik Gaje Alage kao vrsnoga profesora i pedagoga. Tomu svjedoče njegovi brojni studenti koji su danas svjetski poznati teorijski fizičari. Objavio je više desetaka znanstvenih i stručnih radova te objavio knjigu *Nuklearna fizika*. Za doprinos je znanosti Gaja Alaga 1968. dobio državnu nagradu *Ruđer Bošković* te više međunarodnih priznanja.

Glavne riječi: Gaja Alaga, teorijska fizika, izborna pravila za beta i gama prijelaze, jaka deformacija čestičnih orbitala, grozdasta struktura jezgre

Mislav Matišić, mag. hist. et mag. educ. geogr. et hist., Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

Pokušaji odcjepljenja Petrovaradina od Novog Sada 1935. i 1940. godine

Autor u radu govori o pokušajima odcjepljenja Petrovaradina od Novog Sada između dva svjetska rata. Koristeći arhivske dokumente iz Istorijskog arhiva Novog Sada, Arhiva Vojvodine i Arhiva Jugoslavije, novinskih članaka iz novosadskog Dana i zagrebačkog Hrvatskog dnevnika te historiografskih radova, podjednako hrvatskih i srbijanskih, autor kroz prizmu spajanje samostalne općine Petrovaradin s Novim Sadom problematizira politička previranja srijemskih Hrvata u međuratnom razdoblju. Nakog višegodišnje najave, do spajanja Petrovaradina i Novog Sada dolazi 1929. godine ponajprije opravdano ekonomskim razlozima. Godine 1935. grupa građana okupljena oko Ivana Jelašića organizira peticiju za odcjepljenje Petrovaradina koja se ponavlja 1940. godine. Iako su ekonomski razlozi bili na strani jedinstvenog grada Novog Sada i Petrovaradina, gradski su čelnici 1940. godine priznali da postoje opravdani zahtjevi Petrovaradinaca koje su nastojali promijeniti. Obje su strane financijsko-ekonomskim argumentima nastojale dobiti podršku svoje ideje, no zapravo temelj i jedne i druge bio je politički. Novi Sad ujedinjen je s Petrovaradinom zbog svoje uloge u nacionaliziranju Vojvodine, a samim time što u njemu živi dosta Mađara i Nijemaca trebalo je povećati udio slavenskog stanovništva. HSS je pak htio zagospodariti političkim životom grada u kojem su većinu činili Hrvati. Politički sukob H(R)SS-a i Orjune/Jugoslavenske radikalne zajednice oko koncepta države manifestirao se na lokalnoj razini kroz akcije za spajanje i očuvanje samostalne općine Petrovaradin. Petrovaradin je ipak ostao dijelom Novog Sada unatoč političkoj moći HSS-a 1940. godine, no ne zadugo – uskoro je Jugoslavija u ratnim okolnostima prestala postojati, a ova su se dva grada našla u dvije različite države.

Ključne riječi: Petrovaradin, Hrvatska seljačka stranka, Novi Sad, odcjepljenje, srijemski Hrvati

Crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima – simbol stradanja i opstojanja vojvođanskih Hrvata

Katolička Crkva oduvijek je imala značajnu ulogu u svakodnevici vojvođanskih Hrvata, napose kada je riječ o Hrvatima u vojvođanske dijelu Srijema. Njezin utjecaj prožimao je gotovo sve segmente njihova života. O svemu tome konkretno svjedoče povezanost srijemskih Hrvata uz svoje župe te brojna katolička zdanja, ponajprije crkava među kojima je i crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima. U ovome radu osobito se ističe uloga Katoličke Crkve u očuvanju vjerskoga, ali i nacionalnoga i kulturnoga identiteta Hrvata koji žive u vojvođanske dijelu Srijema kroz simboliku opstojanja upravo jednoga crkvenoga zdanja baš u srijemskome mjestu koje više nije kao što je nekad bilo, a opet vjerski i nacionalni trag Hrvata u njemu ne iščezava. Spomenuta se povezanost Crkve i njezinih župljana hrvatske nacionalnosti očitovala i tijekom 1990-ih kada je veliki broj ovdašnjih Hrvata za vrijeme Domovinskoga rata napustio svoj zavičaj. Kukujevci su primjer srijemskoga sela s većinskim hrvatskim stanovništvom prije navedenoga razdoblja dok danas, prema podacima rkt župe Šid, broji tek sedam obitelji katoličke vjeroispovijesti. Crkva, uz tragičnu sudbinu kukujevačkih Hrvata, jedan je od najupečatljivijih simbola stradanja tijekom 1990-ih. Ona stoji u Kukujevcima stoljećima, baš kao što su u njemu i u velikome broju Hrvati živjeli, imali bogat kulturni, društveni, vjerski i ini život. Ta je crkva bila središte njihova života. Početkom 1990-ih taj je život naprasno prekinut. Hrvati su protjerani, a crkva je pretvorena u pilanu. I danas ta crkva stoji, stoji kao simbol stradanja kukujevačkih Hrvata, ali i kao svjedočanstvo da Kukujevčani, kao ni ostali vojvođanski Hrvati, svoj zavičaj ne zaboravljaju, tim više jer se ulaže veliki napor da se ista obnovi. Nadalje, unatoč tomu što postoje činjenice i svjedoci koji dokazuju tragičnu sudbinu vojvođanskih Hrvata, napose onih iz Srijema, o ovoj se temi u javnosti šuti, a također ne postoji niti jedno obilježje u vidu spomenika koji bi imao komemorativnu ulogu u znak sjećanja na te nemile događaje. Postoje stanovite Rane Srijema, idejno rješenje za spomen-obilježje stradanja vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih, utemeljeno na ideji Tomislava Žigmanova, za koje je grafičko-likovno rješenje ponudio mr. sc. Darko Vuković, grafički dizajner iz Petrovaradina, za koje se još uvijek čeka da se konkretizira materijalno, a sve s ciljem da takvo jedno spomen-obilježje bude podsjetnik da se takvi tragični događaji više ne ponove.

Ključne riječi: Srijem, srijemski Hrvati, Kukujevci, crkva, obnova, protjerivanje, vjerski i nacionalni identet

dr. sc. Robert Skenderović, viši znanstveni suradnik, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod

Plemićka porodica Sučića na čelu subotičkih bunjevačkih Hrvata – Dalmatinaca u 18. stoljeću

U vrijeme Velikog bečkog rata (1683. – 1699.) na čelu subotičkih bunjevačkih Hrvata kao vojni kapetani istaknuli su se pripadnici porodice Sučića. Ta je porodica vrlo zanimljiv primjer agnatske ratničke zajednice što u velikoj mjeri osvjetljava strukturu bunjevačkog društva u Bačkoj u to doba. Važnost porodice Sučića još je veća jer se zna da podrijetlo vuku iz livanjskog kraja, što je vrlo važan podatak za povijest i etnogenezu bačkih Bunjevaca. Na čelu porodice Sučića tijekom 1690-ih i početkom 1700-ih bio je Luka Sučić stariji koji je ujedno u to vrijeme bio i kapetan subotičke vojne postrojbe. Zbog svojih zasluga Luka je 1690. dobio plemićku titulu. Godine 1714. kao novi kapetan Subotice pojavljuje se Ilija Sučić koji je bio Lukin polubrat. U kasnijim desetljećima XVIII. stoljeća važnu su ulogu u životu Subotice igrali još neki pripadnici obitelji kao kapetani i zamjenici kapetana. Tijekom druge polovice XVIII. stoljeća veliku ulogu u povijesti Subotice odigrao je Ivan Sučić, prvi zastupnik grada u Ugarskom saboru, zatim gradski sudac od 1781. do 1783., a kasnije u dva mandata i gradonačelnik grada (1796. – 1798. i 1800. – 1802.).

Ključne riječi: bunjevački Hrvati, plemićka porodica Sučića, Subotica, ratničko plemstvo

doc. dr. sc. Marko Šarić, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Vojničko plemstvo bunjevačkog podrijetla u Potisko-pomoriškoj vojnoj granici i Karlovačkom generalatu u prvoj polovini XVIII. stoljeća: komparativnohistorijski aspekti

Potkraj XVII. stoljeća, zahvaljujući rekonkvisti i novim migracijama, velika se većina Bunjevaca našla unutar novih državnih okvira rimokatoličkih imperijalnih sila – Habsburške Monarhije i Mletačke Republike. U povećanim društvima na jugoistočnoj habsburškoj periferiji, naročito u Karlovačkom generalatu i novoosnovanoj Potisko-pomoriškoj vojnoj granici, uključeni su u vojnokrajiški sustav, najprije kao krajiška/graničarska milicija, a kasnije i kao dio regularne disciplinirane vojske. Stari društveni sloj bunjevačkih narodnih starješina iz osmanskog razdoblja, prelazeći u službu habsburške imperije, uspio se gotovo sasvim prilagoditi novim vojnokrajiškim okolnostima i potrebama, sačuvavši društveni ugled i vodeću ulogu u bunjevačkoj sredini. Istodobno su se, kao „homines novi“, uspinjali na plemićkoj ljestvici vojno-administrativne provenijencije. Njihovu vertikalnu i horizontalnu socijalnu mobilnost poticao je apsolutistički vladar čije je pravo da „proizvodi“ plemstvo predstavljalo važan državni instrument za nagrađivanje i integraciju, stvarajući tako novu grupaciju lojalnih mu „koljenovića po povelji i službi“ neplemićkog podrijetla. Novostečeni plemićki status i pripadnost rimokatoličkoj konfesiji omogućili su im natprosječnu zastupljenost u časničkoj strukturi kapetanija Potisko-pomoriške vojne granice i Karlovačkog generalata, tako da nije moglo biti dvojbi po pitanju njihova opredjeljenja između dviju tada suprotstavljenih opcija: „austrijske militarizacije“ i „ugarske i hrvatske inkorporacije“. Nimalo slučajno, u vremenu uspona „nove-stare“ elite bunjevačkog podrijetla, najviše funkcije u franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj po prvi put zauzimaju osobe iz podunavsko-bunjevačkog miljea, što će se kasnije donekle nastaviti i u okvirima nove provincije sv. Ivana Kapistrana. Vojničko se plemstvo u oba bunjevačka ogranka (bački i primorsko-lički) našlo u dvostrukoj ulozi: korišteno je kao sredstvo političkog suzbijanja i pritiska na ugarsko (i hrvatsko) plemstvo, odnosno kao unutarnja disciplinirajuća sila u sveobuhvatnim reformama koje su nailazile na veliki otpor krajišnika. Međutim, ne zadugo, već od 1740-ih povijesni procesi usmjerit će razvoj tih elita u potpuno različitim smjerovima. Nepovoljna politička i vojna situacija u kojoj se našao apsolutistički dvor po izbijanju rata za austrijsku sukcesiju te snaga i težnje staleške političke organizacije u Ugarskoj, dovest će do ukidanja Potisko-

pomoriške vojne granice i obnove županijskog uređenja. Ugarska inkorporacija rezultirala je iseljavanjima, ali i novim prilagodbama i nobilitacijama. Mogućnosti stjecanja zemljišnog posjeda, obnašanja političkih (staleških) funkcija kao i nasljedne odlike i visoki ugled plemstva, dovest će domaće plemstvo u Bačkoj i Bodroškoj županiji do sve većeg otuđenja od svog etničkog ishodišta, koje ionako slabi u novim kolonizacijskim poduhvatima države. Politički, ekonomski, društveno, kulturno a time i identitetski, sve se više integrira u strukture ugarske plemićke nacije, to jest u ono što će tradicionalna historiografija XIX. i XX. st. okvalificirati kao „mađarizaciju“. Vojničko plemstvo bunjevačkog podrijetla u Karlovačkom generalatu ostaje čvrsto vezano za Vojnu krajinu, društveni uspon temeljilo je na profesionalnoj časničkoj službi i vojnoj hijerarhiji, ostajući više-manje u stalnom kontaktu s običnim krajiškim svijetom. Međutim, teritorijalna identifikacija i vojnoprovincijske hrvatske konotacije, kao i utjecaj rimokatoličkog konfesionalnog identiteta, rezultiraju time da se već oko 1750. godine zapažaju prve naznake njihove protonacionalne kroatizacije. Takvi procesi društvenih raslojavanja, političko-povijesnih shvaćanja i etnokonfesionalizacije imat će dalekosežne posljedice na nacionalno-integracijske procese u bačkih i primorsko-ličkih Bunjevaca.

Ključne riječi: Bunjevci, Vojna krajina, Bačka, Lika, Primorje, rani novi vijek, društvena povijest, povijest plemstva, protomodernizacija, identiteti

Stevan Mačković, prof., arhivski savjetnik, Povijesni arhiv Subotica, Subotica

Hrvati Bunjevci u javnim službama u Subotici (1918. – 1941.)

Subotički Bunjevci u međuraću činili su relativnu većinu u populaciji grada, no nisu uspijevali taj omjer dosegnuti i u lokalnim javnim službama. Tko je od njih činio taj stalež činovnika te kakav je bio njihov položaj kao javnih službenika – državnih ili gradskih – prati se i analizira, kako u načelu, tako i na mnogobrojnim konkretnim primjerima. Obrađene su tako službe uprave, počevši od čelnih ljudi grada – gradonačelnika i velikih župana – zatim pravosuđe, policija kao i druge ustanove u nadležnosti države ili grada. Time se pokušavaju sagledati razlozi zbog kojih oni nisu zauzimali ta mjesta sukladno svojoj brojnosti.

Ključne riječi: Bunjevci, javni službenici, državne i gradske ustanove

Dražen Skenderović, mag. theol., Subotička biskupija, Subotica

Lajčo Budanović i njegova skrb za novouspostavljenu Bačku apostolsku administraturu (1923. – 1941.)

U izlaganju se na temelju postojeće literature i arhivske građe koja se čuva daje prikaz duhovnog i pastoralnog djelovanja apostolskog administratora Lajče Budanovića. U prvom se dijelu izlaganja donosi povijesni pregled situacije oko uspostave Bačke apostolske administrature i problem između državnih vlasti i katoličkog episkopata oko izbora kandidata za upravitelja nove apostolske administrature. U drugom se dijelu izlaganja donosi prikaz rada apostolskog administratora Lajče Budanovića s posebnim osvrtom na ustroj administrativnog aparata. Posebno se prikazuje skrb za ustroj novih župa i vikarija na seoskim i salašarskim sredinama, gradnju novih crkava, briga za školovanje svećeničkih kandidata i pravni položaj Bačke apostolske administrature. U izlaganju će biti prikazana i situacija oko oduzimanja posjeda Bačke apostolske administrature prilikom agrarnih reformi u Kraljevini SHS/Jugoslaviji te poseban doprinos Lajče Budanovića na kulturnom uzdizanju Hrvata u Vojvodini kroz društveno-kulturni rad mladih svećenika, katolički tisak i katoličke udruge.

Ključne riječi: Lajčo Budanović, Bačka apostolska administratura, povijest Crkve

Biskup Lajčo Budanović i hrvatski ogranak Družbe sestara Naše Gospe

Početak sedamdesetih godina XIX. stoljeća kaločka Družba sestara Naše Gospe osniva po Bačkoj svoje samostane i u njima otvara škole s mađarskim nastavnim jezikom. Većina sestara koje su ispočetka djelovale u Bačkoj bila je mađarskoga podrijetla, ali je ubrzo počeo rasti i broj domaćih zvanja. Ipak, i hrvatske su sestre morale predavati na mađarskom jeziku, koji je ujedno bio službeni u samostanskoj administraciji i u svakodnevnoj komunikaciji među sestrama. S vremenom je to počelo stvarati probleme, koji će kulminirati u doba Prvoga svjetskog rata i poraća. Vrhovna poglavarica Družbe, koja je stolovala u Kaloči, nije mogla više posjećivati sestre u Bačkoj ni pismeno s njima komunicirati, pa stoga ni upravljati samostanima na tom području. Većina sestara mađarske nacionalnosti vraćala se u svoju domovinu, a bunt onih koje su ostale u Bačkoj odrazio se na redovnički život u samostanima i na apostolat te zabrinuo biskupa Lajču Budanovića. Svjestan problema u kojima su se našle sestre u Bačkoj, odlučio im je pomoći. Prvo je radio na uspostavi provincije u Bačkoj, a kad mu to nije uspjelo zauzeo se za odvajanje bačkih samostana od kaločke Družbe i za uspostavu hrvatskoga ogranka Družbe u Bačkoj. To se 1930. i dogodilo. Budanović je nastavio pratiti razvoj Družbe i pomagati sestrama, osobito prvoj vrhovnoj poglavarici Družbe Anuncijati Rozi Kopunović. U izlaganju će se, na temelju arhivskih vrela i relevantne literature, sagledati uloga biskupa Budanovića u povijesti hrvatskoga ogranka Družbe sestara Naše Gospe, nastaloga u Bačkoj, što se odrazilo na apostolat te redovničke zajednice, osobito na odgojno-obrazovni rad u vjerskom i nacionalnom duhu. Budanovićeva uloga sagledat će se u svjetlu ratnih i političkih prilika te sukoba na nacionalnoj osnovi i njihova utjecaja na život i apostolat konkretne redovničke zajednice, koja će potom odigrati važnu ulogu u društvenom, kulturnom i vjerskom životu Hrvata u Bačkoj, ali i šire.

Ključne riječi: Lajčo Budanović, Družba sestara Naše Gospe, Anuncijata Roza Kopunović, Subotica, Bačka, redovnice

prof. dr. sc. Milana Černelić, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Kontinuitet i revitalizacija godišnjih običaja kao marker etnokulturnog identiteta hrvatske zajednice Bunjevaca u Vojvodini

U izlaganju će se ukazati na kontinuitet običaja hrvatske manjinske zajednice i subetničke skupine Bunjevci u Vojvodini, poput žetvene svečanosti Dužijanča, javne manifestacije koja se održava više od jednog stoljeća u gradu Subotici, iznikle na običaju obilježavanja završetka žetve na okolnim salašima. Predstavit će se i običaji čija je revitalizacija započela osobito od 90-ih godina XX. stoljeća. Riječ je o nekim elementima božićnih običaja, prelu, ophodima kraljica i blagdanu sv. Ivana Krstitelja, koji se ne obnavljaju samo u ruralnim područjima, već i u urbanim sredinama. Ove je običaje bunjevačka zajednica odabrala kao svojevrsne reprezentativne markere svojega etnokulturnog identiteta. Na primjerima revitalizacije ovih običaja prikazat će se procesi oblikovanja njihova etnokulturnog identiteta.

Ključne riječi: Bunjevci, godišnji običaji, revitalizacija, etnokulturni identitet

dr. sc. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica

15 godina „Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca“

U članku autor prikazuje i analizira rad na dosadašnjih 14 svezaka *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, čiji se prvi svezak pojavio 2004. godine, u kojima je obrađeno prvih 15 slova abecede. Desetljeće i pol od pojave ovoga *Leksikona* nije samo prigoda za povijesni osvrt na nastanak *Leksikona* i prikaz dosadašnjega rada na njemu, opis organizacije rada na *Leksikonu*, prikaz pratećih aktivnosti vezanih za njegovo izlaženje i njegov utjecaj na slične leksikografske projekte. Od veće su važnosti rezultati provedene analize kvantitete, kvalitete i strukture objavljenih članaka kao i dosadašnje dinamike. Na temelju toga autor rad završava projekcijom budućih aktivnosti na *Leksikonu* i njihovom dinamikom.

Ključne riječi: leksikografija, podunavski Hrvati, bački Hrvati, Bunjevci, Šokci

prof. dr. sc. Vladimir Čavrak, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

Kultura zaborava i Hrvati iz Pokuplja i Turopolja u Banatu

U radu se prezentira pregled povijesti Hrvata koji su krajem 18. stoljeća odselili iz Pokupskog i Turopolja u Banat. Analiziraju se okolnosti koje su prethodile seljenju, proces seljenja te život u četiri banatska naselja: Boka, Neuzina, Radojevo (Klarija) i današnja rumunjska Keča. Budući da je ova skupina Hrvata suočena s dramatičnim procesom asimilacije i demografskog nestajanja, rad je pokušaj suprotstavljanja toj kulturi. Od skoro tisuću Hrvata koji su odselili, danas ih je tamo manje od stotinu.

Kultura se zaborava očituje u činjenici da sve do novijeg vremena nije uspostavljen sustavni kontakt matice s ovom etničkom zajednicom. Unatoč tomu, ova je zajednica tijekom dva stoljeća uspjela očuvati bitne identitetske označitelje: jezik, kulturu, običaje i katoličku vjeru. To se može zahvaliti prvenstveno visokom stupnju svijesti o identitetu i snažnoj volji za samoorganiziranjem. Vlastitim su snagama odmah po doseljenju izgradili škole, crkve, knjižnice, društvene domove te osnovali brojna kulturna i društvena udruženja (kulturno-umjetničko društvo, vatrogasno društvo, lovačko društvo, kazališna družina, knjižnica i čitaonica, gospodarsko društvo, pogrebno društvo, Bratovština svete krunice i druga).

Brze i dramatične povijesne mijene stvarale su silnice koje snažno utječu na procese asimilacije i odnarođivanja. Miran početak života u mađarskom dijelu Austro-Ugarskog carstva poremećen je događajima 1848. godine i dokidanjem feudalnih odnosa, što je bitno promijenilo ekonomski, politički i socijalni položaj ove skupine Hrvata koju su dominantno činili plemići predijalci. Potom slijedi završetak Prvog svjetskog rata kada dolazi do raspada Austro-Ugarskog carstva pa jedan dio Hrvata ostaje živjeti u Kraljevini SHS, a drugi dio u Rumunjskoj. Nakon Drugog su svjetskog rata preostali Hrvati ove skupine u novoj Jugoslaviji izvrnuti procesima asimilacije, a dio Hrvata koji je ostao živjeti u Rumunjskoj preživljava najteže dane. U tijeku sukoba s Informbiroom svi su internirani u logor Baragan (1951. – 1956.). No unatoč svemu, u ostatcima ovog nacionalnog tijela, svjedočimo očuvanom jeziku, običajima vjeri i kulturi.

Glavne riječi: Hrvati, Banat, Pokuplje, zaborav, asimilacija

dr. sc. Mijo Lončarić, znanstveni savjetnik u trajnome zvanju, u miru (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje)

Raznolikost hrvatskih narodnih govora u Vojvodini i njihovo geolingvističko istraživanje

Hrvati stoljećima žive na području Srbije. Najviše su naseljeni u Vojvodini, a ima ih u Beogradu i središnjoj Srbiji, ukupno po popisu oko 60.000, ali vjerojatno ih je više. Za Domovinskoga rata mnogo je Hrvata bilo prisiljeno napustiti Vojvodinu.

Skupine su hrvatskoga jezika u Vojvodini: 1. govori u Srijemu, autohtoni, novoštokavski ekavski; 2. šokački zabadnobački hrvatski govori, staroštokavski ikavski slavonskoga dijalekta; 3. bunjevački; 4. štokavci u Banatu; 5. kajkavci.

Općenito je najbolje poznat bunjevački dijalekt, a kajkavski govor u Banatu najslabije je zastupljen. Hrvatski su govori bili u interferenciji s drugim jezicima, narodnim govorima, svuda sa srpskim narodnim govorima i srpskim književnim jezikom.

Istraživanje hrvatskoga jezika metodom lingvističke geografije znatno kasni. Hrvatski se jezik istraživao u okviru sedam višejezičnih atlasa (posebno *Općeslavenski lingvistički atlas*, 39 punktova; *Bosansko-hercegovački dijalektološki atlas*, 55 hrvatskih). U Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje prišlo se 1996. godine izradi hrvatskoga jezičnoga atlasa, najvažnijega hrvatskoga filološkoga znanstvenoistraživačkoga prioriteta, što je zadatak dijalektologije XIX. stoljeća. Atlas obuhvaća i hrvatske govore izvan Hrvatske te jezike manjina u Hrvatskoj. Uz istraživanje na terenu izrađuju se fonološki opisi punktova. Mreža za *Hrvatski jezični atlas* predviđa oko 415 hrvatskih punktova (odabranih mjesnih govora u mreži Atlasa) – Hrvatska 300 + BiH 55 + dijaspora 63 (od toga ča 110, kaj 109, što 190; dijaspora: Italija 2, Crna Gora 4, Kosovo 2, Češka 1, Slovačka 3, Austrija 10, Slovenija 5, Mađarska 17, Srbija 14, Rumunjska 5). Trebalo je terensko istraživanje završiti za 5 – 8 godina. Zbog izostanka financiranja istraživanje još nije završeno – istraženo je 3/4 punktova. Nisu istraženi svi kajkavski (20, petina), ni štokavski (70, trećina), iako su većina Hrvata štokavci.

U Srbiji su predviđeni punktovi: 403. Tavankut, 403a. Subotica, 403b. Bikovo, 404. Bački Monoštor, 404a. Svetozar Miletić (Lemeš), 405. Sonta, 406. Bač, 407. Kukujevci, 408. Beočin, 409. Hrtkovci, 410. Golubinci, 411. Surčin, 412. Starčevo (ili Opovo), 413. Boka /kaj/ (samo je on istražen).

Ključne riječi: hrvatski narodni govori, štokavski, kajkavski, dijaspora, raznolikost, Vojvodina, istraživanje, *Hrvatski jezični atlas*

doc. dr. sc. Mario Bara, Odjel za sociologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Socijalna dimenzija sjećanja i zaborava na primjeru etnonima Hrvat u Vojvodini

Grupni identiteti i sjećanja neka su od središnjih pitanja sociologije i drugih, srodnih društveno-humanističkih znanosti. Jednom od najstarijih društvenih institucija može se smatrati etnička institucija za koju se vezuje vjerovanje u zajedničko podrijetlo, privrženost grupi i zajedničko ime njezinih članova. Etnička institucija tako je stvaratelj i čuvar znanja koja je članovima neke grupe nužna kako bi opstali kao kolektivni identitet. Uz kolektivni su identitet neraskidivo vezana kolektivna sjećanja koja su dinamična, konstruktivistička i oblikuju se situacijski, socijalnom interakcijom i promjenjivoga su značenja s obzirom na promjene društvene (i političke) okoline. Snažan utjecaj na njihova tumačenja, selektivno usvajanje ili zaborav imaju brojni društveni akteri s koncentracijom najveće moći u tome procesu među političkim elitama.

Namjera je ovoga rada ukazati na socijalnu dimenziju kolektivnoga sjećanja i zaborava na primjeru etnonima Hrvat u Vojvodini. U prvome se dijelu rada predstavlja teorijska perspektiva kolektivnoga sjećanja te utjecaj različitih društvenih aktera na dimenzije sjećanja. Drugi je dio rada posvećen primjerima hrvatskoga etnonima na području današnje Vojvodine od srednjega vijeka do suvremenosti te kako su se mijenjala kolektivna sjećanja na isti. Zbog nedovoljne istraženosti teme, nepostojanja institucionaliziranih oblika sjećanja unutar hrvatske zajednice, ali i selektivnoga pristupa sjećanju ili institucionalnoga zaborava od strane državnih aktera, prisutnost je hrvatskoga stanovništva na prostoru današnje Vojvodine i Srbije bila negirana, ignorirana ili podložna manipulacijama.

Ključne riječi: Kultura sjećanja, politike sjećanja, politike zaborava, antroponimija, toponimija, Hrvati, Vojvodina

životopisi sudionika

Ivana Andrić Penava (Novi Sad, 1978.) povjesničarka je i urednica. Osnovnu školu do 7. razreda završila je u Petrovaradinu. Od 1992. godine živi u Zagrebu. Osmogodišnju školu završila je u OŠ Velika Mlaka. Završila je IV. (jezičnu) gimnaziju u Zagrebu. Diplomirala je 2002. godine povijest (znanstveni i profesorski smjer) na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Uredničko iskustvo stekla je radeći kao urednica u nakladničkoj kući Školska knjiga, u časopisima za djecu *Smib* i *Modra lasta*. Iako živi u Zagrebu, kontinuirano surađuje s Hrvatima u Vojvodini. Kao stručna suradnica i recenzentica sudjelovala je u stvaranju nagrađivane knjige *Surčin kroz povijest* (Vinkovci, 2010.), srijemskoga svećenika Marka Kljajića. Surađuje sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Piše za *Novu riječ*, časopis za književnost i umjetnost na hrvatskome jeziku Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice. Objavljuje radove u *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* pri Zavodu, čija je stalna suradnica i članica uredništva. Suradnica je i članica uredništva *Zova Srijema*, glasila Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, čiji je aktivan član, član Glavnog odobra i Upravnog odbora Zavičajnoga kluba Petrovaradinaca koji djeluje u okviru Zajednice. Članica je uredništva i redaktorica *Biografskoga leksikona Hrvata istočnoga Srijema*, projektu Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata iz Zagreba i Hrvatskoga akademskoga društva iz Subotice, gdje je dala velik doprinos u istraživanju biografija petrovaradinskih Hrvata. Surađuje i sa Srijemskom biskupijom. Među ostalim, dala je doprinos u osnivanju Muzeja Biskupijskoga svetišta Gospe Snježne u Petrovaradinu. U prvih pet brojeva bila je lektorica, redaktorica i članica uredništva *Nade*, lista Srijemske biskupije. Surađuje s hrvatskim udrugama u Vojvodini, napose s Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom Jelačić iz Petrovaradina, čiji je dugogodišnji član i voditeljica istraživačke sekcije Društva. Koautorica je knjige *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča*, koja je 2015. godine osvojila nagradu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za izbor najbolje knjige godine. Dala je i svoj doprinos u nastanku retrospektivne izložbe Društva u rodnoj kući bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu prigodom 15. obljetnice Društva. Bavi se i protjerivanjem vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih. Danas radi u zagrebačkoj osnovnoj školi kao profesorica povijesti.

Ivan Armada (Split, 1984.) diplomirao je 2009. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu i 2013. postignuo licencijatu sa specijalizacijom u crkvenoj povijesti. Od 2011. zaposlen je u Leksikografskom zavodu „Miroslav Krleža“, u uredništvu *Hrvatskoga biografskog leksikona*. Redoviti je član Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“ od 2012. i član njegova Upravnoga odbora od 2016. Autor je više znanstvenih i popularnih članaka, u kojima se ponajviše bavi biobibliografijama hrvatskih svećenika, redovnika i redovnica, njihovim prinosima hrvatskoj vjerskoj, znanstvenoj, kulturnoj i književnoj baštini te njihovom ulogom u crkvenim i društvenim zbivanjima. Objavio je djela: *Istaknuti hrvatski dominikanci* (sv. 1, Zagreb 2012.; sv. 2, Dubrovnik 2016.), *Dominikanke u Šibeniku. Povijest samostana Gospe od Ružarija* (1865. – 2015.) (Šibenik 2015.) i *Nadbiskup Stepinac i franjevci konventualci* (Zagreb 2018.).

Slaven Bačić (Subotica, 1965.) završio je u rodnome gradu osnovnu i srednju pravnu školu, diplomirao je na Pravnom fakultetu u Novom Sadu 1988., magistrirao na Pravnom fakultetu u Beogradu 1992., a doktorsku disertaciju obranio je na Pravnom fakultetu u Osijeku 2002. godine. Bio je asistentom na Pravnom fakultetu u Novom Sadu na predmetima *Opća povijest države i prava* i *Povijest države i prava jugoslavenskih naroda* 1989. – 1994. Od 1994. godine radi u odvjetništvu u Subotici. Autor je pravno-povijesnih studija *Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice* (Subotica, 1995) i *Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice* (Subotica, 1998). Glavni je urednik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* koji izlazi u Subotici od 2004. Autor je pedesetak znanstvenih i stručnih radova iz pravne povijesti, povijesti bačkih Hrvata, Subotice i Vojvodine te manjinskih prava. Radove je objavljivao u *Zborniku Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *Pravnom vjesniku Pravnoga fakulteta u Osijeku*, *Arhivu za pravne i društvene nauke* (Beograd), *Zborniku Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, *Maruliću* (Zagreb), *Glasniku Advokatske komore Vojvodine* (Novi Sad), *Habitusu* (Novi Sad), *Glasniku arhiva Slavonije i Baranje* (Osijek), *Godišnjaku za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* (Subotica), *Nova riječ* (Subotica), subotičkim časopisima *Rukovet*, *Dodatak Žiga*, *Klasje naših ravni*, *Subotička Danica*, te u različitim zbornicima (PČESA, Novi Sad, 1996., 1997.; *Gymnasium 1747 – 1797*, Subotica, 1997.; *Dani Balinta Vujkova*,

Subotica, 2006., 2011.; *Identitet bačkih Hrvata*, Subotica – Zagreb, 2010.; *Hrvati u Vojvodini – identitet(i), procesi i društvene aktivnosti*, Zagreb – Subotica, 2012.; *Stanje i perspektive multikulturalizma u Srbiji i državama regiona*, Beograd, 2016. i dr.). Povremeni je suradnik vojvođanskih hrvatskih listova (*Glas ravnice*, *Žig*, *Zvonik*, *Hrvatska riječ*). Uredio je nekoliko knjiga (A. Tóth, B. Dobos, *O Bunjevcima u Mađarskoj*, Subotica, 2015.; A. Hegedűs, *Život i restauracijska djelatnost kalačkoga nadbiskupa Gabrijela Patačića*, Kalača – Budimpešta – Subotica, 2015.; K. Kuntić, *Pravni fakultet u Subotici 1920. – 1941.*, Subotica, 2016.).

Mario Bara (Sombor, 1977.) u Somboru je završio osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Studij sociologije i povijesti završio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao 2014. U razdoblju od 2008. do 2014. bio je zaposlen na Institutu za migracije i narodnosti u Zagrebu, a od kraja 2014. do danas radi na Odjelu za sociologiju Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta u Zagrebu. Predavao je na kolegijima *Klasične sociološke teorije*, *Sociologija hrvatskog društva I.*, *Sociologija hrvatskog društva II.*, *Uvod u Sociologiju politike*, *Javne politike I. uvod*, *Hrvatsko iseljeničtvo i manjine*. Uže teme njegova znanstvenoga interesa jesu sociologija migracija, sociologija etničkih odnosa, povijest i suvremenost hrvatskih autohtonih manjina u europskim zemljama. Objavio je dvije knjige (jednu iz područja sociologije i demografije te jednu iz popularne znanosti), urednik je zbornika radova *Hrvati u Vojvodini: identitet(i), procesi i društvene aktivnosti*. Zagreb – Subotica: Institut za migracije i narodnosti – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2012., objavio je više desetaka stručnih i znanstvenih radova, samostalno ili u koautorstvima, te veći broj leksikografskih članaka. Sudjelovao je na većem broju međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova. Član je uredništva *Leksikona podunavskih Hrvata Bunjevaca i Šokaca*, *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema I. (A – Fur)* i uredništva *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Detaljnu bibliografiju vidjeti: <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=304722>.

Darko Baštovanović (Beočin, 1989.) po obrazovanju je i zanimanju politolog, trenutačno završava MA iz Europskih studija na sveučilištu u Novome Sadu s radom na temu *Socioekonomske integracije nacionalnih manjina u procesu EU integracija*. Preko pet godina surađivao je i radio u različitim organizacijama civilnog sektora u Srbiji na projektima koji se tiču nacionalnih manjina, europskih integracija, lokalne samouprave i demokratizacije. Objavio je nekoliko desetaka radova u različitoj periodici. Objavio je dvije monografije u koautorstvu na temu položaja manje brojnih manjina u Srbiji i ekonomskih faktora ostvarivanja prava manjina u Srbiji. Redovito objavljuje u Godišnjaku za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice.

Milan Bošnjak (Gospić, 1974.) osnovnu školu pohađa u Kosinju, srednju u Gospiću i Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1998. završava studij filozofije i komparativne književnosti te 2019. poslijediplomski sveučilišni doktorski studij kroatistike (tema doktorskoga rada: *Književne prakse hrvatskih pisaca u Njemačkoj 1990. – 2013.*). Oženjen je, otac je jedne kćeri. Živi i radi u Zagrebu. Dugi niz godina radio je u Ministarstvu znanosti i obrazovanja gdje se bavio hrvatskom nastavom u inozemstvu i međunarodnom suradnjom u području obrazovanja, a od 2014. do danas radi u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske kao savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu. Od 2008. do 2013. bio je član, a od 2014. do danas zamjenik je supredsjedatelja međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina koje Republika Hrvatska ima s Crnom Gorom, Mađarskom, Republikom Makedonijom i Republikom Srbijom, od 2007. do danas član je nekoliko bilateralnih stručnih tijela s državama iz njemačkoga govornog područja. Član je Vijeća za učenje i poučavanje hrvatskoga kao drugoga, stranog i nasljednog jezika te brojnih međuresornih tijela, stručnih povjerenstava i prosudbenih skupina. Organizira kulturna događanja i stručne skupove, održava predavanja u domovini i inozemstvu (Njemačka, Švicarska, Francuska, Italija, Austrija, Mađarska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Srbija, Crna Gora, Makedonija, Bosna i Hercegovina, SAD, Kanada, Australija). Objavio je tridesetak znanstvenih i stručnih članaka, dvije knjige poezije, dvije stručne knjige te jedan edukacijsko-ekološki vodič. Aktivno se služi njemačkim i engleskim, pasivno talijanskim jezikom.

Krešimir Bušić (Vinkovci, 1970.) u Vinkovcima je završio osnovnu i srednju školu. Akademski stupanj diplomiranog kroatologa i sociologa stekao je 1999. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom studija bio je aktivan u studentskim organizacijama. Jedan je od osnivača dvaju studentskih časopisa Skopus i Student, a u potonjem je kraće vrijeme obnašao dužnost zamjenika urednika. Od 1999./2000. godine profesor je povijesti i sociologije u Gimnaziji Vukovar, Industrijsko-tehničkoj i II. osnovnoj školi. Od 2000. do 2009. zaposlen je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu na projektu istraživanja starijega hrvatskoga iseljeničtva. Istraživao je prošlost autohtonih hrvatskih zajednica Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj i Baranji tj. Mađarskoj i Vojvodini/Srbiji. U matičnoj je instituciji u istome razdoblju surađivao na projektu *Domovinski rat*. Na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu magistrirao je 2006. s temom *Društveno, kulturno i političko organiziranje bačkih Hrvata-Bunjevaca 1918. - 1941. (Uloga bunjevačkih elita u procesu nacionalne integracije i modernizacije hrvatske zajednice u Bačkoj)*, a doktorirao je 2011. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (*Bački Hrvati u kulturnim institucijama NDH 1941. - 1945.*). Zaposlen je od 2006. u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Centar Vukovar u čijem je pokretanju aktivno sudjelovao. Vanjski je suradnik od 2013., a od 2014. do početka 2019. profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku na Katedri starije povijesti. Nakon toga prelazi na Hrvatske studije Sveučilišta u Zagrebu gdje predaje suvremenu povijest. Primarni mu je interes istraživanje starijega hrvatskoga iseljeničtva s prostora R. Mađarske i AP Vojvodine/R. Srbije. Tijekom boravka u Vukovaru aktivno je djelovao u društvenome i kulturnome životu. Kao član *Matice hrvatske* organizirao je predavanja, promocije knjiga te je uredio *Vukovarski zbornik 2*. Jedan je od inicijatora i sudionik u realizaciji projekta *Divan je kićeni Srijem - Identitet Srijema u prošlosti i sadašnjosti*. Kao glavni koordinator znanstveno-stručnoga dijela projekta organizirao je održavanje *Međunarodnog znanstveno-stručnog skupa Identitet Srijema u prošlosti i sadašnjosti*, a 2008. uredio je Zbornika radova s navedenoga skupa. U suradnji s vukovarskim braniteljskim udrugama, posebice s *Hrvatskim društvom logoraša srpskih koncentracijskih logora*, organizirao je više znanstveno-stručnih skupova s temom iz Domovinskoga rata te je sudjelovao u pripremi i izradi knjiga navedenoga društva. Jedan je od osnivača *Udruge dr. Ante Starčević - Tovarnik* za koju je izradio projekt *Mučenik vlč. Ivan Burik*. U sklopu projekta izradio je scenarij za dokumentarni film *Mučenik*. Koordinator je znanstvenoga dijela skupa *Srijem u Prvom svjetskom ratu* u organizaciji

Hrvatskoga državnoga arhiva u Vukovaru i suorganizaciji Filozofskog fakulteta u Osijeku te je kao urednik sudjelovao u izradi Zbornika radova s toga skupa. Tijekom dosadašnjega znanstvenoga rada objavio je brojne znanstvene, stručne i publicističke radove u domovini i inozemstvu. Član je više društvenih i kulturnih organizacija kao i povijesnih društava u Subotici, Vinkovcima, Vukovaru i Zagrebu. Oženjen je, otac je dvoje djece te živi u Zagrebu.

Vladimir Čavrak (Letovanci pored Siska, 1958.) redoviti je profesor u trajnom zvanju. Zaposlen je na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Područja njegova znanstvenog interesa jesu: nacionalna ekonomija i makroekonomija, lokalni ekonomski razvoj, ekonomska filozofija i metodologija. Magistrirao je i doktorirao na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, a usavršavao se u Londonu na Bank of England, London Stock Exchange Group i London Development Agency. Položio je ispite iz dodatne pedagoško-psihološke naobrazbe na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nositelj je predmeta *Metodologija znanstveno-istraživačkog rada i kvalitativne metode* na Doktorskom studiju Ekonomskog fakulteta u Zagrebu i na Agronomskom fakultetu u Zagrebu. Autor je više od 70 znanstvenih članaka i knjiga. Autor je ili koautor nekoliko sveučilišnih udžbenika i udžbenika za srednje škole. Sudionik je brojnih međunarodnih znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu. Osnivač je i voditelj stručnog poslijediplomskog studija Lokalni ekonomski razvoj na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Osnivač je i voditelj dopunskog stručnog programa Učinkovito upravljanje u lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Bio je gost predavač na Sveučilištima u Splitu, Sarajevu, Prilepu i Tuzli. Član je brojnih domaćih i inozemnih znanstvenih udruženja. Dugogodišnji je suradnik IFO Institute for Economic Research (Muenchen). Na Ekonomskom fakultetu obavljao je funkciju prodekana za strateške projekte. U više mandata bio je član Fakultetskog vijeća te član brojnih odbora. Bio je član Vijeća za potporu regionalnom razvoju i lokalnoj zajednici Sveučilišta u Zagrebu te član Upravnog vijeća Ekonomskog instituta u Zagrebu. Član je uredništava u brojnim ekonomskim časopisima, a sudjelovao je na nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata. Dobitnik je nagrade „Mijo Mirković“ za poseban znanstveni doprinos. Sudionik je Domovinskog rata i hrvatski branitelj. Zaljubljenik je u putovanja, istraživanje lokalne povijesti i umjetnosti te aktivan pčelar.

Katarina Čeliković (rođ. Plemenčić) (Varaždin, 1960.) knjižničarska je savjetnica, bibliografkinja, publicistica, književnica, kulturna djelatnica. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je komparativnu književnost i rusistiku 1983. godine. Od 1986. radi u subotičkoj Gradskoj knjižnici na stručnoj obradi knjiga, a potom kao bibliotekar-informator i na odjelu bibliografije. Od 2009. stručna je suradnica za kulturne projekte i programe u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata. Stručni su joj radovi objavljeni u zbornicima s više skupova u Hrvatskoj, Srbiji i Mađarskoj. Objavila je nekoliko bibliografskih publikacija. Članica je uredništva Časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* te kalendara *Subotička Danica*. Svoje prozne i poetske radove objavljivala je u *Hrcku* – podlistku *Hrvatske riječi*, katoličkom mjesečniku *Zvonik*, *Subotičkoj Danici*, glasilu *Otac Gerard*, Hrvatskoj književnoj reviji *Marulić*, *Novoj riječi* te u knjizi *ODSJAJI ljubavi: panorama suvremene duhovne lirike Hrvata u Vojvodini* (2015.). Sudjelovala je u pokretanju i u radu nekoliko subotičkih hrvatskih institucija: katoličkog mjesečnika *Zvonik* (1994.), Hrvatskoga akademskog društva (1998.), a potaknula je osnivanje Hrvatske čitaonice (2002.) i Hrvatskog društva za pomoć učenicima „Bela Gabrić“ (2002.). U sklopu Hrvatske čitaonice pokrenula je nekoliko manifestacija kojima je svrha očuvanje i razvijanje hrvatskog jezika i očuvanja tradicijske kulture (Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi, Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, Susreti vojvođanskih pučkih pjesnika „Lira naiva“, Etno kamp za djecu, Književno prelo) te bogatu nakladničku djelatnost. Lektorica je i jedna od urednika u kalendaru *Subotička Danica*, a sudjeluje i u nakladništvu Katoličkog društva „Ivan Antunović“, u kojem je pročelnica Bunjevačko-šokačke knjižnice „Ivan Kujundžić“ od 1999. Urednica je pedesetak knjiga i autorica nekoliko knjiga. Dobitnica je Antušove nagrade za doprinos kulturi bačkih Hrvata-Bunjevaca za rad u mjesečniku *Zvonik* (1997.), a za organiziranje Dana Balinta Vujkova Kulturno-prosvjetna zajednica Općine Subotica dodijelila joj je posebno priznanje „Dr. Ferenc Bodrogyár“ (2005.).

Milana Černelić (Osijek, 1954.) redovita je profesorica u trajnom zvanju na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirala je 1997. godine s temom *Odabrane pojave u svadbenih običaja bunjevačkih Hrvata kao izvor za proučavanje njihove*

etnogeneze. Sudjelovala je na više domaćih i tri međunarodna znanstvena projekta. Od 2002. do 2014. bila je voditeljica dva znanstvena projekta posvećena Bunjevcima i njihovom etnokulturnom oblikovanju i identitetu. Objavila je više od sto znanstvenih i stručnih radova u međunarodnim i domaćim časopisima i knjigama, četiri autorske knjige, suurednica je jedne knjige te jednog kataloga izložbe, četiriju znanstvenih monografija, dvaju zbornika radova i glavna urednica dvije znanstvene monografije. Mentorirala je stotinjak članaka za koje su grupe studenata kroz nekoliko generacija primili Nagradu Filozofskog fakulteta, a pojedini među njima i Nagradu Hrvatskog etnološkog društva i Rektorovu nagradu za znanstveni rad. Za autorsku knjigu *Bunjevačke studije* dobila je 2008. godine godišnji Nagradu „Milovan Gavazzi“ Hrvatskog etnološkog društva u kategoriji za znanstveni i nastavni rad, a 2010. nagradu u istoj kategoriji za suuredničku knjigu za 2. i 3. sv. znanstvene monografije *Živjeti na Krivom Putu*. Povelja grada Senja za etnološka istraživanja senjskog zaleđa dodijeljena joj je 2012. godine. Za suuredništvo u zborniku *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* dobila je dvije nagrade Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata: 2015. godine Nagradu „Emerik Pavić“ za najbolju knjigu u 2014. godini i 2016. godine trijenalnu Nagradu „Tomo Vereš“ za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike za razdoblje 2013. – 2015. godine. Dobitnica je Nagrade „Milovan Gavazzi“ za životno djelo za iznimna postignuća na području znanstvenoga i nastavnoga rada te doprinos ugledu etnološke i kulturnoantropološke struke 2017. godine. Članica je Hrvatskog etnološkog društva, Matice hrvatske, Societé Internationale d’Ethnologie et de Folklore (SIEF), Društva sveučilišnih nastavnika i Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata.

Jasminka Dulić (Subotica, 1963.) glavna je i odgovorna urednica tjednika Hrvatska riječ, tjednika Hrvata u Srbiji kojeg izdaje NIU Hrvatska riječ sa sjedištem u Subotici. Nakon diplome stečene na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu na Odsjeku za sociologiju, magistrirala je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu 2009. godine obranivši magistarski rad pod nazivom *Dimenzije religioznosti, socijalna alijenacija i vrijednosne orijentacije srednjoškolske mladeži u Subotici*, a doktorski je rad pod nazivom *Političko-ideološke orijentacije i stranačke preferencije stanovnika Vojvodine* obranila na Fakultetu političkih nauka Univerziteta

u Beogradu 2012. godine. Jedno vrijeme predaje sociologiju u subotičkim srednjim školama, zatim je koordinatorica obrazovnih i istraživačkih projekata pri Centru za ženske studije, a od 2003. godine zaposlena je u NIU *Hrvatska riječ*, gdje je od 2007. godine glavna i odgovorna urednica istoimenog tjednika. Članica je Hrvatskog akademskog društva u Subotici, koautorica knjiga *Urbana Kultura* i *Žene i politika*, koordinatorica nekoliko znanstveno-istraživačkih projekata i autorica više znanstvenih radova.

Filip Galović (Split, 1982.) završio je hrvatski jezik i književnost, filozofiju te slovački jezik i književnost na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao na Poslijediplomskome doktorskom studiju hrvatske kulture s temom iz jezikoslovlja, točnije iz dijalektologije. Na Hrvatskome katoličkome sveučilištu radi od 2016. godine kao poslijedoktorand, a od 2017. kao docent. Na istome je Sveučilištu osnovao i osmislio pojedine kolegije iz jezikoslovlja i šire (dijalektologija, sociolingvistika, hrvatska kultura), što je u skladu s njegovim znanstvenim interesima. Nastavnikom je i nositeljem više kolegija na preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijima te jednoga kolegija na doktorskom studiju. Vanjskim je suradnikom Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, a bio je vanjskim suradnikom i Filozofskoga fakulteta u Puli. Studente potiče na bavljenje dijalektološkim i sociolingvističkim temama, kao i temama povezanih s kulturnom baštinom, pa je pod njegovim vodstvom na matičnoj instituciji dosada napisano dvjestotinjak seminarskih radova iz područja dijalektologije i sociolingvistike, znatnim dijelom temeljenih na samostalnim studentskim terenskim istraživanjima hrvatskih mjesnih i gradskih govora. Suradivao je na više jezikoslovnih i interdisciplinarnih projekata, a trenutno surađuje na dvama. Pored opsežne monografije *Govori otoka Šolte* (2019.), objavio je tridesetak znanstvenih radova u hrvatskim znanstvenim i drugim časopisima, nekoliko znanstvenih i stručnih radova u zbornicima i zasebnim knjigama, nekoliko prikaza u tuzemnim i inozemnim časopisima, uredio sedam knjiga te objavio popratne uredničke tekstove. Akcentirao je više tekstova te sastavio tumače riječi u više knjiga. Sudjelovao je na nekoliko znanstvenih skupova, međunarodnih i domaćih. U uredništvu je znanstvenoga časopisa *Čakavska rič*. Članom je Književnoga kruga u Splitu, Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku i Hrvatskoga nacionalnoga odbora za povijesne znanosti. Godine 2005. bio je dobitnikom Rektorove nagrade Sveučilišta

u Zagrebu za rad iz dijalektologije, a godine 2018. dobitnikom je Priznanja Općine Šolte za očuvanje čakavskih govora i baštine otoka Šolte.

Ljiljana Kolenić (Lipovljani, 1955.) diplomirala je kroatistiku i anglistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Magistarski rad *Dijalektološka karta Slavonije* i doktorski rad *Gramatičarski rad Slavonaca prije preporoda* obranila je na istome fakultetu. Redovita je profesorica u trajnom zvanju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku gdje predaje predmete *Povijest hrvatskoga gramatičkoga sustava*, *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, *Hrvatska dijalektologija*, *Slavonski dijalekt* i dr. Osim na matičnom fakultetu, predavala je na preddiplomskom, diplomskom i poslijediplomskom studiju kao gostujuća profesorica u Rijeci, Mostaru, Slavonskom Brodu i Tuzli. Sudjelovala je na oko stotinu i trideset znanstvenih i stručnih skupova u zemlji i inozemstvu. Objelodanila je preko dvjesto znanstvenih i stručnih radova u domaćim i stranim časopisima i zbornicima te knjige: *Riječ o riječima: iz hrvatske leksikologije i frazeologije 17. i 18. stoljeća* (1998.), *Pogled u strukturu hrvatske gramatike: od Kašičeve do Tkalčićeve* (2003.), *Riječi u svezama: povijest hrvatske frazeologije* (2006.), *Hrvatsko-njemački rječnik jezikoslovnoga nazivlja / Kroatisch-Deutsches Wörterbuchlinguistischer Termini* (2012.), (suautorstvo sa Stefanom Rittgasserom), *Njemačko-hrvatski rječnik jezikoslovnoga nazivlja / Detusch-Kroatisches Wörterbuch Linguistischer Termini* (2013) (suautorstvo sa Stefanom Rittgasserom), *Sičanske riči* (2014.) (suautorstvo s E. Berbić Kolar). Objelodanila je i nekoliko uredničkih knjiga: *Brodski jezikoslovci* (2003), *Nitko sebi sudac. Zbornik radova o Bernardinu Leakoviću* (2017) i dr. Pokrenula je časopis *Jezikoslovlje* i bila glavnom urednicom toga časopisa nekoliko prvih godina, urednicom je bila ili jest u nekoliko časopisa. Na Filozofskom fakultetu u Osijeku (ranije Pedagoškom fakultetu) obnašala je dužnosti voditeljice katedre, pročelnice odsjeka i prodekanice. Sudjelovala je u mnogim stručnim i znanstvenim povjerenstvima na lokalnoj i nacionalnoj razini. Za rad u struci dobila je priznanje Filozofskoga fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku za utemeljenje poslijediplomskoga sveučilišnoga studija *Jezikoslovlje* 2011., Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarske-srijemske županije (veliki zlatni dukat za znanstveno proučavanje slavonskoga dijalekta) 2005., zahvalnice za deset i dvadeset godina uspješnoga nastavnoga rada na

Sveučilištu u Mostaru 2004., zahvalnicu i počasno članstvo u Udruzi građana Urbani Šokci u Somboru. Popis knjiga i ostalih radova može se pogledati na portalu Hrvatske znanstvene bibliografije i <http://sokrat.ffos.hr/ff-info/nastavnici.php?action=show&id=78>.

Jadranka Kraljević (Zagreb, 1956.) u Zagrebu je završila osnovnu školu i matematičku gimnaziju. Sudjelovala je na gradskim i državnim natjecanjima iz matematike, fizike i šaha te nekoliko puta osvojila prvo mjesto. Diplomirala je 1989. godine na Matematičkome odsjeku PMF-a, smjer Algebra i analiza, s temom *Teoremi metrizacije i metrički prostori* pod vodstvom akademika Sibe Mardešića. Magistrirala je 1997. godine s temom *Hausdorffova mjera i dimenzija* pod vodstvom akademika Sibe Mardešića. Doktorirala je 2010. s temom *Rješivost nekih nelinearnih eliptičkih problema s jakom ovisnošću o gradijentu* pod vodstvom prof. dr. Darko Žubrinića. Matični odbor za područje prirodnih znanosti, polje matematike, na 4. sjednici održanoj 2. rujna 2014. donio je odluku o izboru dr. sc. Jadranke Kraljević u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika u znanstvenom području prirodnih znanosti, polje matematike. Od 1. listopada 2019. zaposlena je na Odjelu za sociologiju Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta u znanstveno-nastavnom zvanju docenta. Bila je članicom Seminara za topologiju, Topološkog seminara Zagreb – Ljubljana i Seminara za diferencijalne jednačbe i nelinearnu analizu. Trenutno je članica Seminara za Nejednakosti. Bila je prijavljena kao suradnica na znanstvenom projektu *Teorija oblika i inverzni sustavi poliedara* voditelja prof. dr. Ivana Ivanšića, na projektu *Oblik i teorija proširenja* istog voditelja te suradnica na znanstvenome projektu *Nelinearna analiza diferencijalnih jednačbi i dinamičkih sustava* voditelja prof. dr. Mervana Pašića. Autorica je pet objavljenih znanstvenih radova. Tri su rada objavljena u časopisu CC kategorije te se nalaze na popisu SCIE. O svojim je istraživanjima usmeno referirala na sedam međunarodnih znanstvenih skupova, a na još jednom s posterom. Aktivno se služi engleskim i ruskim jezikom. Članica je Hrvatskog matematičkog društva.

Mijo Lončarić (Reka pored Koprivnice, 1941.) znanstveni je savjetnik u trajnome zvanju, hrvatski jezikoslovac. Završio je gimnaziju u Koprivnici. Na Filozofskom je fakultetu u Zagrebu 1966. diplomirao jugoslavenske jezike i književnosti i njemački jezik. 1969. – 1971.: lektor za hrvatski i srpski jezik na Slavisches Seminar, Universität Zürich. 1973.: magisterij *Jagnjedovački govor i pitanje kajkavskoga podravskog dijalekta*; asistent u Institutu za jezik. 1976.: stipendija Alexander von Humboldt-Stiftung, Slavisches Institut der Universität Köln. 1980.: doktorat *Bilogorski kajkavski govori*, znanstveni suradnik. 1987.: stipendija Humboldt (Slavisches Seminar – Mannheim, Deutscher Sprachatlas / Institut für deutsche Sprache – Marburg). 1987. – 1993.: predstojnik Zavoda za hrvatski jezik te jedan mandat predsjednik Poslovnog odbora Instituta za filologiju i folkloristiku. 1993. – 1995.: v. d. ravnatelja Hrvatskoga filološkog instituta. Voditelj projekata: *Hrvatski književni jezik* (1991. – 1994.), *Hrvatski jezični (dijalektološki) atlas* (1996. – 2004.), *Istraživanje kajkavskoga narječja* (2005. – 2011.). Glavni znanstveni interes: srednjojužnoslavenska dijalektologija, posebno hrvatska i kajkavsko narječje, uključujući leksikografiju (suvremenu i povijesnu), dijaspora, književni jezik (fonologija, glagoli), onomastika, terminologija. Sudjelovanje na znanstvenim skupovima, konferencijama i kongresima u zemlji i inozemstvu (izbor): međunarodni slavistički kongresi u Zagrebu 1978., Bratislavi 1993., Krakovu 1998., Ljubljani 2003.; međunarodni kongresi za dijalektologiju i lingvističku geografiju – Amsterdam 1998.; kongresi jugoslavenskih slavista: Zagreb, Bled, Novi Sad; I. kongres slavista BiH, Sarajevo 2011.; međunarodne konferencije: Beč, Beograd, Bratislava, Budimpešta, Heidelberg, Klagenfurt (Celovec), Koper, Ljubljana, Maribor, Mostar, Pečuh, Priština, Sarajevo, Skoplje, Sombatel dr. Potpredsjednik je Odbora za dijalektologiju HAZU; član je Hrvatskoga povjerenstva za *Općeslavenski lingvistički atlas* (OLA) te Međunarodnoga povjerenstva *Općeslavenskoga lingvističkoga atlasa* i *Evropskoga lingvističkog atlasa* (ALE); član uredništva međunarodnoga projekta *Opće promjene slavenskih jezika* (objavljeno 13 svezaka, uredio svezak *Hrvatski jezik*, Opole 1998); član Hrvatskoga filološkoga društva; član Matice Hrvatske. Radio je na izradi i redigirao verzije JUS-a na hrvatskom književnom jeziku (1975. – 1999.). Redakcija nazivlja projekta *Međunarodna klasifikacija patenata*, 6. izdanje, sv. 1–8, Zavod za patente/intelektualno vlasništvo, Zagreb 1994. Član povjerenstava za doktorate i izbore u znanstvena zvanja. Predavanja na doktorskom studiju: Zagreb – voditelj kolegija Hrvatski jezik (povijest i dijalektologija), Rijeka/Zagreb – Kajkavsko narječje. Nagrada

„J. J. Strossmayer“ 1997., Medalja „Franz Miklošič“ 1996. (Mađarska) za hrvatsko-mađarske odnose, Plaketa „Matija Petar Katančić“ – Budimpešta 1999.

Stevan Mačković (Subotica, 1959.) profesor je povijesti i arhivski savjetnik. Od 1992. godine radi u arhivskoj struci, danas ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica. Bavi se, piše i publicira u zemlji i inozemstvu o temama iz lokalne povijesti, kao i arhivistike. Ima nekoliko stotina bibliografskih jedinica: <https://stevanmackovic.wordpress.com/moja-bibliografija/>

Mislav Matišić (Osijek, 1989.) diplomirao je geografiju i povijest na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te modernu i suvremenu povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Istraživački se bavi problematikom ruralnog i regionalnog razvoja, demografijom te hrvatskim iseljeništvom i političkom emigracijom. U središtu mu je interesa revitalizacija Slavonije i Baranje kao krajeva osobito pogođenih nedaćama tranzicije na hrvatski način. Želeći pomoći svojem kraju i na praktičnoj razini, 2015. godine vraća se u Slavoniju kako bi aktivno pridonio razvoju kroz pisanje i provedbu EU projekata iz domene kulture i turizma. Voditelj je EU projekata prekogranične suradnje sa Srbijom, u koje uključuje i pripadnike hrvatske zajednice iz Vojvodine. Surađuje na izradama lokalnih i regionalnih strategija te socioekonomskih analiza krajnjeg istoka Hrvatske. Nakon višegodišnjeg angažmana u Regionalnoj razvojnoj agenciji Slavonije i Baranje, trenutačno je zaposlen u Turističkoj zajednici Osječko-baranjske županije. Pokretač je nekoliko inicijativa („Ne rušite više staru Baranju“, „Zamisli Slavoniju“) na temu očuvanja kulturne baštine i promišljanja o regionalnom razvoju. Posljednjih deset godina angažmanom u civilnim organizacijama te medijima (udruga Karašicka Republika, Concordia discors, Televizija Student, HRT, Školska knjiga, Slavonska udruga studenata, Udruga astmatičara i dr.) aktivno promovira i popularizira kulturu, turizam i rekreaciju. Organizira brojna događanja i aktivnosti u Slavoniji i Baranji (Festival sira i vina, Festival „tista“, Deer & Bike, Bistrigin, Vaterpolo u žitu, Karašicka Republika Belišća i Valpova, Međunarodni dan Karašice, Vikend na pustari). Dobitnik je nekoliko nagrada za studentsku izvrsnost – nagrade Maja Pisk za uzornog studenta Geografskog odsjeka

PMF-a, Dekanove nagrade PMF-a, Posebne Rektorove nagrade Sveučilišta u Zagrebu te stipendije Erasmus Mundus Basileus. Godine 2016. zajedno s kolegom Lukom Jakopčićem nagrađen je za najbolji rad mladih povjesničara iz povijesti Slavonije, Srijema i Baranje. Na Ekonomskom fakultetu u Osijeku predaje *Turističku geografiju* u okviru Seminara za turističke vodiče i voditelje poslovnica.

Vladimir Nimčević (Subotica, 1991.) gimnazijsko je obrazovanje završio u Subotici. Studirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, stekavši zvanje master povjesničar. Živi u Bajmaku (srp. Bajmok). Trenutačno je istraživač, vanjski suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Znanstveni interes usmjeren mu je na povijest podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Rezultate istraživanja objavljuje u zbornicima radova, časopisima (*Nova riječ: časopis za književnost i umjetnost*), godišnjacima (*Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Stolačko kulturno proljeće, godišnjak za povijest i kulturu*), leksikonima (*Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*) i u mjesnoj periodici (*Nove Subotičke novine, Luča: časopis za kulturu, umetnost i nauku*). Sudjelovao je na više znanstvenih kolokvija, međunarodnih i domaćih konferencija (Međunarodni znanstveni skup „Pavao Matija Sučić, 250 godina od rođenja“, Đakovo, 2017.; XVI. Dani Balinta Vujkova, Subotica, 2017.; XIV. Međunarodni kroatistički znanstveni skup, Pečuh, 2019.; Urbani Šokci 13 – Šokačka i bunjevačka tradicijska kultura u suvremenoj književnosti i kulturi, Osijek – Mohač, 2018. i dr.

Marijeta Rajković Iveta (Sisak, 1976.) diplomirala je 2003. godine etnologiju i povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku disertaciju *Primorski Bunjevci: migracije (1918. - 1939. godine), translokalizam, akulturacija, identitet* obranila je 2010. godine. Na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu zaposlena je od 2004. godine. Na studijima etnologije i kulturne antropologije osmislila je i uvela nove kolegije: *Antropologija migracija* i *Identiteti manjinskih kultura* (preddiplomski) i *Suvremene hrvatske migracije u globalnom kontekstu*

(poslijediplomski). Od 2017. predstojnica je *Katedre za manjinske kulture i zajednice*, od 2018. zamjenica je voditeljice doktorskog studija Etnologije i kulturne antropologije te voditelja Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Sudjelovala je kao istraživačica u jedanaest nacionalnih i međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata s temama konstrukcije identiteta (Bunjevaca, Hrvata u Vojvodini, Mađarskoj, Crnoj Gori, Austriji), migracija (povratničkih (posebice iz Južne Amerike), koetničkih, integracije imigranata, suvremenog iseljavanja), nacionalne manjine (Česi, Srbi, Albanci, Poljaci, Romi) itd. Objavila je autorsku knjigu, dvije koautorske knjige (izdavamo: *Hrvati u Boki kotorskoj. Migracije, svadbeni običaji, identiteti*. 2018. (koautorstvo s M. Dronjićem)), suuredila je četiri znanstvene monografije, četiri zbornika radova (izdavamo: *Contemporary Migration Trends and Flows on the Territory of Southeast Europe*. 2018. (suuredništvo s P. Kelemen i D. Župarićem-Iljićem)) te hrvatski prijevod njemačke knjige. Autorica je četrdesetak znanstvenih i stručnih radova (na hrvatskom, engleskom, španjolskom i češkom jeziku). Bibliografiju vidjeti na: <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=265080>. Znanstveno se usavršavala na sveučilištima u Španjolskoj, Sloveniji, Njemačkoj, Mađarskoj, Argentini i Švedskoj. Dobitnica je četiriju nagrada, dviju domaćih (Hrvatskog etnološkog društva u kategoriji znanstveni i nastavni rad i povelju grada Senja) i dviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (Subotica) za suuredničku knjigu *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* 2014. (za knjigu godine i najbolju knjigu u tri godine). Znanstveni su joj interesi: migracije, manjinske zajednice, historijska antropologija i studije granica.

Dražen Skenderović (Subotica, 1985.) svećenik je Subotičke biskupije. Teologiju je studirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu 2013. – 2018. Diplomirao je s temom pod naslovom *Pasivne župe Bačke apostolske administrature*. Piše tekstove iz crkvene povijesti. Dosada je objavljivao u bogoslovskom listu *Gorući grm* te godišnjaku *Subotička Danica*.

Robert Skenderović (Zagreb, 1972.) diplomirao je filozofiju i povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1997. godine. Od siječnja 1998. radi u Hrvatskom institutu za povijest, u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2005. godine obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Utjecaj terezijanskih reformi na demografski razvoj slavonskog Provincijala*. Od 2001. do danas član je uredništva časopisa *Scrinia Slavonica*. Središnje teme njegovih istraživanja jesu crkvena povijest, povijesna demografija, povijest okoliša te povijest podunavskih Hrvata. Tijekom 2009./2010. godine sudjelovao je u izradi izvedbenog plana studija povijesti Hrvatskog katoličkog sveučilišta te je u 2010./2011. i 2011./2012. godine bio nositelj kolegija *Novovjekovne civilizacije*. Akademske godine 2016./17. uveo je na studiju povijesti Hrvatskog katoličkog sveučilišta novi kolegij pod naslovom *Povijest okoliša ranonovovjekovne Hrvatske*. Taj kolegij vodi već četvrtu godinu, tj. sve do danas. Godine 2018. na istom je Sveučilištu izabran u naslovnog izvanrednog profesora. Temom povijesti podunavskih Hrvata bavi se već više od dvadeset godina. Godine 2008. bio je organizacijski tajnik međunarodnog znanstvenog skupa Identitet bačkih Hrvata (Hrvatski institut za povijest, Zagreb), a 2010. i urednik istoimenog zbornika radova. Objavio je dosad dvije autorske knjige, dva školska udžbenika i uredio tri zbornika radova. Naslovi autorskih knjiga: *Najstarija matična knjiga brodske župe Presvetog Trojstva (1701. – 1735.)*, Slavonski Brod, 2012.; *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*, Subotica – Zagreb, 2017.

Marko Šarić (Zagreb, 1971.) specijalistički je usmjeren na regionalnu povijest Srednje i Jugoistočne Europe te Sredozemlja u ranom novom vijeku s naglaskom na društvenu i kulturnu povijest vlaških/morlačkih zajednica i vojnokrajiških sustava u imperijalnom višegraničju. Između ostalog istraživački se bavi problemom geneze i ranomodernog razvoja bunjevačkog fenomena. Sudjelovao je na više međunarodnih i znanstvenih skupova, kolokvija i okruglih stolova. U sklopu projektnih aktivnosti Triplex Confinium i Terra banalis surađivao je i na drugim znanstvenim projektima.

Tomislav Žigmanov (Tavankut, 1967.) književnik je i publicist. Srednju elektrotehničku školu završio je u Subotici. Na grupi Filozofija na novosadskome Filozofskom fakultetu diplomirao je 1996. Predavač je *Povijesti filozofije* na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije. Član je Uredništva subotičkog dvotjednika *Žig* (1994. – 1996.), zatim zamjenik (1996. – 1997.), a na koncu njegov glavni i odgovorni urednik (1998.). Prvi je glavni i odgovorni urednik programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici (1998. – 2000.). Jedan je od inicijatora, pokretača te predsjednik Privremenog upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* (2002. – 2004.). Obnašao je dužnost urednika *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Objavljuje filozofske radove – *Habitus* (Novi Sad), *Religija & tolerancija* (Novi Sad), *Hereticus* (Beograd), *Nova srpska politička misao* (Beograd), te *Filozofska istraživanja* (Zagreb), *Crkva u svijetu* (Split), *Obnovljeni život* (Zagreb), *Scopus* (Zagreb), *Dijalog* (Sarajevo) i *Vrhbosnensia* (Sarajevo), zatim znanstvene radove iz domena zavičajne povijesti – *Časopis za suvremenu povijest* (Zagreb), *Društvena istraživanja* (Zagreb), kulture i književnosti u vojvođanskoj i periodici (*Informator, Hrvatska riječ, Klasje našpih ravni*), te u Bosni i Hercegovini (*Hrvatska misao*), Hrvatskoj (*Vijenac, Republika, Kolo*) i Mađarskoj (*Hrvatski znanstveni zbornik*). Piše pjesme, refleksivnu prozu i eseje. Radovi su mu prevedeni na engleski, njemački, mađarski, rumunjski, bugarski i rusinski jezik. Za knjigu *Bunjevački blues* dobio je 2003. priznanje „Dr. Ferenc Bodrogyári”, koju dodjeljuje Kulturno-prosvjetna zajednica općine Subotica. Za knjigu *Minimum in maximis – zapisi s ruba o nerubnome* dobio je 2007. nagradu „Zvane Črnja” za najbolju knjigu eseja objavljenu u Hrvatskoj od IX. 2006. do IX. 2007. Knjiga *Prid svitom – saga o svitu koji nestaje* dobila je Srebrnu povelju Matice hrvatske 2010. te nagradu „Fra Lucijan Kordić” koju dodjeljuju Društva hrvatskih književnika iz Zagreba i ZIRAL (Zajednica izdanja „Ranjeni labud”) iz Mostara za najbolje književno djelo objavljeno u razdoblju od 1. rujna 2006. do 1. rujna 2010. Rukopis *Bunjevački Put križa* osvojio je 2013. prvu nagradu na trienalnom natječaju za književno djelo na temu Muke Kristove ili široko shvaćene općeljudske muke, koju svake treće godine skupa dodjeljuju Društvo hrvatskih književnika i Udruga Pasijska baština u Zagrebu, a knjiga je dobila 2014. u Subotici nagradu „Emerik Pavić” za najbolju knjigu 2013. godine. Subotička Gradska knjižnica, dodijelila mu je nagradu za zavičajni književni opus 2010. godine. Dobitnik je nagrade Grada Subotice „Pro urbe” za 2011. godinu. Popis objavljenih knjiga: <http://www.zkvh.org.rs/index.php/o-zavodu/djelatnici>

Dražen Živić (Vukovar, 1968.) u Vukovaru je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao (1993.), magistrirao (1998.) i doktorirao (2000.) na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni je savjetnik u trajnome zvanju na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Područje znanstvenoga rada i posebnih znanstvenih interesa povezani su s općom i regionalnom demografijom Hrvatske, demografijom malih područja, demografijom braka i obitelji, demografskim posljedicama rata, školskom demografijom, demografijom Hrvata u susjednim zemljama te etnodemografijom. Objavio je stotinjak znanstvenih i stručnih radova. Sudjelovao je na sedamdesetak hrvatskih i međunarodnih znanstvenih skupova. Bio je predsjednik i/ili član programskih i programsko-organizacijskih odbora na tridesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih i znanstveno-stručnih skupova. Predavao je na više hrvatskih sveučilišta i fakulteta te na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH. Od 2006. do 2019. bio je voditelj Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru, a od svibnja 2019. pomoćnik je ravnatelja Instituta Pilar. Član je Matičnoga odbora za interdisciplinarno područje znanosti (znanost i umjetnost), Radne skupine za izradu Strategije demografske revitalizacije Republike Hrvatske, Vijeća HBK za život i obitelj te Nadbiskupijskoga pastoralnoga vijeća Đakovačke i Osječke nadbiskupije. Član je Akademije odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske, Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Matice hrvatske, Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ i Udruge katoličkih intelektualaca. Predsjednik je Upravnoga vijeća Gradskoga muzeja Vukovar. Dobitnik je Državne nagrade za znanost za područje društvenih znanosti za znanstvene novake (2001.) za istraživanje demografskih gubitaka i posljedica Domovinskoga rata, nagrade „Federik Grisogono“ za osobiti znanstveni doprinos razvoju geografije u Hrvatskoj (2019.) te Spomen-medalje „Hrvatski križni put“ (2005.).

BILJEŠKE:

BILJEŠKE:

BILJEŠKE:

